

DPN 5486

Title : चन्दि / CANDI

Run. No. 6177

Cat. No.

Micro. No.

Subject तत्तः Hymns

Religion : Hindu / Bauddha

Language : Skt. / New. / Nep. / Skt. - New. / Maith. - New. / New. - Nep. /

Size in cms. 21 x 8

Folios 63
(2-65)
Chapt. / act /

Lines (in a page) 5

Compl. / Incompl.

Author / translator

Scribe / donor

Date: NS / SS / VS / KS

Ruler / place

Script : New. / Dev. / Bhuj. / Ran. /

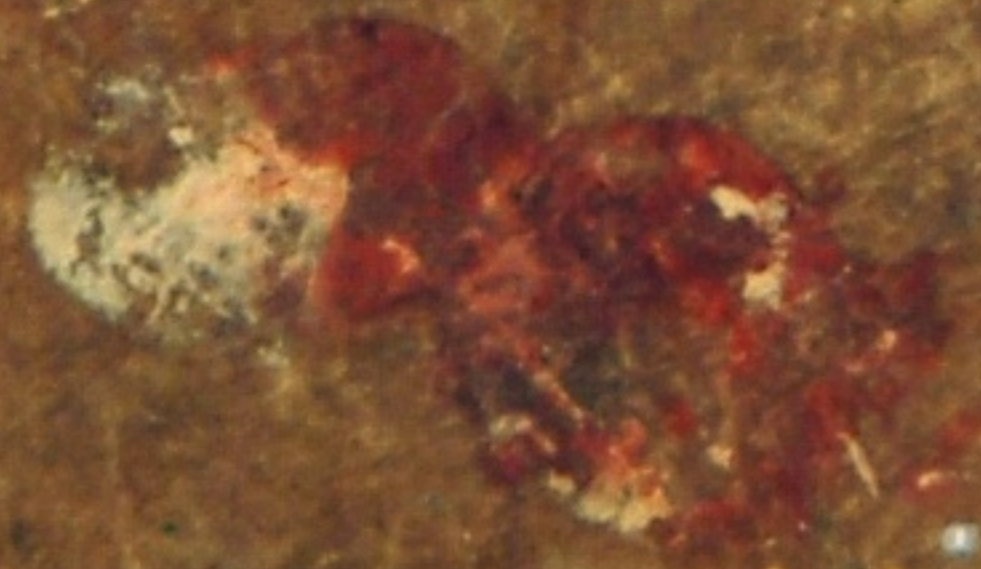
Illus. :

Material : palmleaf / paper / thyasaphu /

Condition : fine / damaged by worms, rats, water /

Beginning, colophon, post-colophon :

८३ चरित्र

देवी तत्तुष्टेमिस्तमानुषेभिः ॥ यं कामयेतंतमुग्रं हारो मितं वत्सारां तमधिस्तुमेका ॥ १॥
रुद्राय धनुरातनो मित्रं तद्विषेशारवेयंत वा ॥ अहं जनाय सपदं हारो ॥ ग्रहं द्यावा ॥
वी आ विवेश ॥ ६ ॥ अहं सुवेपितरमस्य मूर्द्धं मम यो निरफ्वा ॥ तमुदे ॥ ततो विनिष्टे
भुवनानि विष्टे तामुग्रं वर्षणोपस्पृशामि ॥ ७ ॥ अहमेव वात उवन्त ॥
भुवनानि विष्टा ॥ परोदिवा पररुना पृथिव्यै नावानि मतिम् ॥ ८ ॥ तदेव

सोयितं यत्तदा तत्र मम त्वा हृष्टयेत नः ॥ मत्पूर्वैः पालितं पूर्वं मया हीनं पुरं हित
त ॥ १२ ॥ मद्रूपैस्ते रसद्रुतैर्धर्मैः पाल्यते न वा ॥ न जाने स प्रधानो मे श्वरो
हस्ती सदा मदः ॥ १३ ॥ मम वैरिवशं यातः कान्भोगानुपलिप्स्यते ॥ ये ममानुज
तानित्यं प्रसादधनभोजनैः ॥ १४ ॥ अनुवृत्तिं कुर्वन्ते शकुर्वन्त्यन्यमहीभृतां ॥
असम्पज्वायशीलैस्तेः कुर्वीद्विः सततं व्ययं ॥ १५ ॥ संयितः सोति दुःखेन हयं को
शो गमिष्यति ॥ स तत्रान्यत्र सततं विं तया मास पाण्डिवः ॥ १६ ॥ तत्र विष्णोः

भासे वै शपमे के द दर्श सः ॥ स पृष्ठ स्तेन क स्त्वं भो रे तु स्वाग मनेत्र कः ॥ १७ ॥ स
 शो क इ व क स्मा त्वं दुर्म ना इ व ल द्य से ॥ इ त्पा क स्मि व द स्त स्य भू प तेः प्र रा यो
 दितं ॥ १८ ॥ अ तु वा च स तं वै श पः अ श्र या व न तो नृ पं ॥ ॥ वै श प उ वा च ॥
 स मा धि र्ना म वै श पो ह मु त्प न्नो ध नि नां कु ले ॥ १९ ॥ पु त्र दा रै र्नि र स्त श्र ध न
 लो भा द सा धु मिः ॥ वि ही नः स्व ज नै र्दा रैः पु त्रै रा दा ये मे ध नं ॥ २० ॥ व न म भ्या
 ग तो दुःखी नि र स्त श्रा प वं धु मिः ॥ सो हं न वे दि पु त्रा रां कु श ला कु श ला त्मि

कां ॥ २१ ॥ प्र वृ त्तिं स्व ज ना नां व दा रा रां वा ज सं स्थि तः ॥ किं नु ते षां ग रे हे से म म
 हे मं किं नु सां प्र तं ॥ २२ ॥ क थं ते किं नु स दृ ता दु र्व ताः किं नु मे सु ताः ॥ रा जो वा च ॥
 ये र्नि र स्तो भ वां लु डैः पु त्र दा रा दि भि र्ध नैः ॥ ति षु किं भ व त स्मि ह म लु व ध्ना ति
 मा न सं ॥ वै श प उ वा च ॥ ए व मे त य था प्रा ह भ वा न स्म द्रु तं व वः ॥ २४ ॥ किं क रो मि
 न व ध्ना ति म म नि षु र तां म नः ॥ येः सं त प ज्य पि त स्ते हं ध न लु डै र्नि रा ह तः ॥
 २५ ॥ प तिः स्व ज न हा र्द व हा र्दि ते षे व मे म नः ॥ किं मे त न्ना भि जा ना मि जा न

नपिमहामते ॥२६॥ यत्प्रेमप्रवरां वित्तं विगुरोषपिवंधुषु ॥ तेषां कृते मे निश्चा
सा दौर्मनस्यं न जायते ॥२७॥ करोमि किं यन्न मनस्तेषु प्रीतिषु निष्ठुरं ॥ मार्कंडेय
उवाच ॥ ततस्तौ सहितौ विप्रतं मुनिं समुपस्थितौ ॥२८॥ समाधिर्नाम वैश्यासौ ॥४॥
सवपार्त्विव सत्तमः ॥ कृत्वा तु तौ यथा न्यायं यथा हं तेन सेविदं ॥२९॥ उपविष्टौ क
था क्वाश्चिच्च कृतुर्वैश्यपार्त्विवौ ॥ राजा वाच ॥ भगवँस्त्वामहं प्रष्टुमिच्छाम्येकं व
दस्व तत् ॥३०॥ दुःखाद्यन्मे मनसः स्वविज्ञाय तत्तां विना ॥ मम त्वं गतराज्यस्य

राज्यां गेष्वरिव लेषपि ॥३१॥ जानतोपि यथा तस्य किमेतन्मुनिसत्तमः ॥ अयं यतिः कृतः
पुत्रैर्दीर्घैर्भृत्यैस्तथोक्तिः ॥३२॥ स्वजनेन न वसंत्यक्तस्तेषु हा दीर्घापाति ॥ स क्मे
षतमाहं यद्वा वप्यत्यंत दुःखितौ ॥३३॥ दृष्ट्वा दोषेऽपि विषये मम त्वात्सल्यमानसौ ॥
तत्किमेतन्महाभाग यन्मोहाज्ञानिनोरपि ॥३४॥ ममास्य वभवत्येषा विवेकांशस्य म
ढता ॥ ऋषि उवाच ॥ ज्ञानमस्ति समस्तस्य जंतोर्विषयगोचरे ॥३५॥ विषयाश्च महा
भाग यांति वैदं पृथक् पृथक् ॥ दिवांघाः प्राणिनः केचिदज्ञाबंधास्तथापरे ॥३६॥

५
 स
 केविद्विवातपाराश्रीशानस्तुल्यदृष्टयः ॥ शानिनामनुजाः सत्यं किं तु तेन हि केवलं ॥
 ३७ ॥ यतो हि शानिनः सर्वेषु पक्षि मृगादयः ॥ शानं वतन्मनुष्याणां यत्तेषां मृग
 पक्षिणां ॥ ३८ ॥ मनुष्याणां यत्तेषां तुल्यमन्यतयोभयोः ॥ शानेपि सति पश्येता
 ॥ ५॥ यत्तं गं वृद्धावयं वृषु ॥ ३९ ॥ करामोक्षदत्ता नो हात्पीयमानानपि ह्नुया ॥ ४० ॥ मानु
 षामनुजव्याघ्रसामिलाषाः सुतास्यति ॥ लोभात्प्रत्युपकाराय न न्येता किं न पश्य
 ति ॥ ४१ ॥ तथापि मम तावर्त्त मोह गर्त्त निपातिताः ॥ महा माया नुभावेन संसा

११

॥ ५॥
राम

रस्थितिकारिणा ॥ ४२ ॥ तन्मात्रविस्मयः कार्यो योगनिद्रा जगत्पतेः ॥ महा माया हेरै
 षा तया संमोह्यते जगत् ॥ ४३ ॥ शानिनामपि वेतां सिदेवी भगवती हि सा ॥ कलादाहृष्य मो
 हाय महा माया प्रयच्छति ॥ ४४ ॥ तया विसृज्यते विश्वं जगदेतच्च रावरं ॥ सैषा प्रसन्ना
 वरदान्दृशां भवति मुक्तये ॥ ४५ ॥ सा विद्या परमा मुक्तेर्हेतु भूता सनातनी ॥ संसारवं
 धहेतुश्च सैव सर्वेश्वरेश्वरी ॥ ४६ ॥ राजोवाय ॥ भगवन्काहि सा देवी महा मायेति यां भ
 वान् ॥ ब्रवीति कथमुत्पन्ना कर्म वा स्यात्किं द्विज ॥ ४७ ॥ यत्प्रभावाय सा देवी यत्स्वरूपा

स वदुद्गवा ॥ तत्सर्वं श्रोतुमिहामित्वतोऽत्र त्रविदां वर ॥ ४८ ॥ अथिरुवाच ॥ नित्यैव सा ज
 गन्मूर्तिस्तया सर्वमिदं ततं ॥ तथापि तत्समुत्पत्तिर्विदुर्वा श्रयतां मम ॥ ४९ ॥ देवानां का
 र्यसिद्ध्यर्थमाविर्भवतिसायदा ॥ उत्पन्नेति तदा लोके सानित्याप्यभिधीयते ॥ ५० ॥
 ॥ ६ ॥ योगनिद्रां यदा विस्मर्जयते कार्स्वीकृते ॥ आसीर्य शेषमभजत्कल्यांते भगवान्
 भुः ॥ ५१ ॥ तदा द्वावसुरौ घोरो विख्यातौ मधुकैटभौ ॥ विस्मकर्त्तुं मलौ द्रुतौ हंतुं व
 त्प्राणमुद्यतौ ॥ ५२ ॥ सनाभिकर्मले विस्मः स्थितोऽवत्मा प्रजापतिः ॥ दृष्ट्वा तावसुरौ

॥ ६ ॥
 रामः

यः

योग्योऽप्रसुप्तं यजनार्दनं ॥ ५३ ॥ लुष्टावयोगनिद्रां तामेकाग्रहृदयस्थितः ॥ प्रबोध
 नात्प्राप्ते हरिनेत्रकृतालयां ॥ ५४ ॥ अहो वाच ॥ विष्णुश्चरौ जगद्वात्रीं स्थितिसंवा
 रकारिणी ॥ सौमिनिद्रां भगवतीं विस्मरतु लब्धे जसः ॥ ५५ ॥ त्वं स्वाहा त्वं स्वधा त्वं हिव
 षट्कारस्वरात्मिका ॥ सुधात्वमक्षरे नित्ये त्रिधामात्रात्मिका स्थिता ॥ ५६ ॥ अर्द्धमा
 जस्थितानित्या यानुश्चार्य्यविशेषतः ॥ त्वमेव संध्या सा विजीत्यं देवि जननी परा ॥ ५७ ॥
 त्वयैतद्वार्य्यते विष्णुं त्वयैतत्सृज्यते जगत् ॥ त्वयैतत्प्राप्यते देवित्वमस्यते व सर्वदा ॥ ५८ ॥

स ३

॥७॥

विस्मृष्टौ स्मृष्टिरूपा त्वं स्थिति रूपा यपालने ॥ तथा संहति रूपांते जगतोऽस्य जगन्मये ॥ ५५ ॥
 महाविद्या महाभाया महामेधा महास्मृतिः ॥ महामोहावभगवती महादेवी महेश्वरी ॥
 ६० ॥ प्रकृतिस्त्वेहि सर्वस्य गुरा त्रयविभाविनी ॥ कालरात्रिर्महारात्रिर्महारात्रिश्च दा
 रूपा ॥ ६१ ॥ त्वं श्रीस्त्वमीश्वरी त्वं ह्रीस्त्व बुद्धिर्वोधलक्षणा ॥ लजापुष्टिस्तथा तुष्टिस्त्वं
 शान्तिः शान्तिरेव य ॥ ६२ ॥ खड्गिनी शूलिनी घोरा गदिनी वक्रिणी तथा ॥ शंखिनी बाणि
 नी वाराण भुशुंडी परिघा युधा ॥ ६३ ॥ सौम्या सौम्यतरा शेष सौम्येभ्यस्त्विति सुंदरी ॥

॥७॥

रामः

तदा २

परापराणां परमा त्वमेव परमेश्वरी ॥ ६४ ॥ यश्च किंचित्कविद्वस्तु सदसद्धारिवलात्मिके ॥
 तस्य सर्वस्य या शक्तिः सा त्वं किंस्तु ये समया ॥ ६५ ॥ यया त्वया जगत्त्रया जगत्त्रया शान्ति
 यो जगत् ॥ सोऽपि निद्रावशं नीतः कस्त्वां स्तोतुमिहेश्वरः ॥ ६६ ॥ विष्णुः शरीरग्रहणम
 हमीशान्तरव ॥ कारितास्ते यतो तत्त्वां कस्तोतुं शक्तिमा भवेत् ॥ ६७ ॥ सा त्वमित्यं
 प्रभावेः स्वेरुदारैर्देविसंस्तुता ॥ मोहयैतौ दुराधर्षा वसुरौ मधुकैटभौ ॥ ६८ ॥ प्रबोधं
 यजगत्स्वामी नीयतामयुतो लघु ॥ बोधश्च क्रियतामस्य हंतुमेतौ महासुरौ ॥ ६९ ॥ ॐ

ता २

स०

॥८॥

षिरुवाव ॥ एवं कृता तदा देवीतामसीत तत्र वेधसा ॥ विष्णोः प्रबोधनात्पीयनिहं
 मकैटभौ ॥ ७० ॥ नेत्रास्य नासिका वाहु हृदयेभ्यस्तयोरसः ॥ निर्गम्य दर्शने तस्योष्ठ
 त्मरौ वाक् जन्मनः ॥ ७१ ॥ उक्तस्यैव जगन्नाथस्तया मुक्तो जन ईनः ॥ रुकास्मदे हि शय
 नात्ततः सदृशेव तौ ॥ ७२ ॥ मकैटभौ दुरात्मानावतिवीर्यपराक्रमौ ॥ क्रोधरक्तेक्षणा
 वल्लं ब्रह्मराजं जनिताद्यमौ ॥ ७३ ॥ समुत्पाद्य ततस्तोभ्यां युयुधे भगवान्हरिः ॥ पंचवर्षसहस्रा
 र्णिवाहुप्रहरणो विभुः ॥ ७४ ॥ तावत्प्रतिबलोन्मत्तौ महामायाविमोहितौ ॥ उक्तवंतौ व

॥८॥

रुमः

उक्तवंतौ वरोस्मत्तो विप्रतामितीकेशवः ॥ ७५ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ भवेतामद्यमे
 तुष्टौ मम वध्या वृथा वपि ॥ किमन्येन वरेण व ॥ वद्विदुतं मया ॥ ७६ ॥ ऋषिरुवाच ॥
 १० चिताभ्यामिति तदा सर्वमापो मयं जगत् ॥ विलोच्य ताभ्यां गदितो भगवान्कमलक्षरगः ॥ ७७ ॥
 प्रतौ खलवपुं देवस्नायुः संपुरावयो ॥ व्यावांस्तहिनेयगोपीसखिले नमरिपुष्पताः ॥ ७८ ॥
 ऋषिरुवाच ॥ तेषां पुत्रा भगवता राख बक्रगदप्रता ॥ कृत्या वं केरगवेहिने नयने रिरसितेषां
 खेमेषां सप्रत्यन्नावलना संस्तता स्वयं ॥ प्रभावमस्या देव्यास्तु भूयस्वरगवहदापिते ॥ ७९ ॥ इति
 श्रीमार्कंडेयपुराणे सावर्णिने मयं तरे विमहात्म्यं मधुकैटभवचः प्रथमोऽध्यायः ॥ १० ॥

रा. ॥

स्वयमेवाधितिष्ठति ॥५॥ स्वर्गान्निराकृताः सर्वे तेन देवगणाभुवि ॥ विवरंति यथा म
र्त्या महिषेण दुरात्मना ॥६॥ स तद्धः कथितं सर्वमसुरारिविद्वेषितं ॥ शरणां यथापन्ना
स्मावधस्तस्य विविंशतां ॥७॥ इत्थं निशम्य देवानां वयांसि मधुसूदनः ॥ वकारकोपं शं
भुञ्चन् कुटीकुटिलाननौ ॥८॥ ततोति कोपपूर्वस्य यत्रिणो वदन्नाततः ॥ निश्चक्रा
ममह तेजो ब्रह्मणः शंकरस्य वै ॥९॥ अन्येषां वै देवानां शक्रादीनां शरीरतः ॥ निर्ग

१० स

१०

तं तु महते जस्यैकं समगदत ॥१०॥ अतीव ते जसः कूटं ज्वलंतमिव पर्वतं ॥ दृष्टु
 स्ते सुरास्तत्र ज्वाला व्याप्त दिगंतरं ॥११॥ अतुलंतत्र ते जः सर्वदेवस्य रीरजं ॥ रुक्
 म्यं ते दम्भारी व्याप्तलोकत्रयं त्विषा ॥१२॥ यदम्भं द्वाभवं ते जसो नाजायत न्मुखं ॥
 याम्येन वा भवन् केशवा हवो विस्तृते जसा ॥१३॥ सौम्येन स्तनयोर्युग्मं मध्यमे देवा
 या भवत ॥ वारुणेन वज्रं घोरुनितं वस्ते जसा भुवः ॥१४॥ ब्रह्मरास्ते जसा प्रादौ तदंगु

१०

राम

ल्योर्कते जसा ॥ वसूनां यकरांगुल्यः कौर्वेरे नैव नासिका ॥१५॥ तस्यास्तदंताः संभ्रताः
 प्राजापत्येन ते जसा ॥ नयनत्रितयं यस्ते तथा पावकते जसा ॥१६॥ भ्रुवौ यसंध्योस्ते
 जम्भः ॥ अश्रवणावतिलस्य य ॥ अन्येषां यैव देवानां संभवस्ते जसां शिवा ॥१७॥ ततः सम
 स्ता देवानां ते जोराशिसमुद्भवा ॥ तां विलोक्य मुदे जापुरमरामहिषादिताः ॥१८॥
~~ते देवाः कान्यकानि चानि य ॥ शूलं शूलादिनिष्पद्य ददौ तस्यै पिनाकं च~~

क ॥ वक्रं वदन्तवान्कसः समुत्पाद्यस्वयं क्रतुः ॥ १९ ॥ शंखं वदन्तवान्कसः शक्तिं ददौ तस्यै हुता
शनः ॥ मारुतो दत्तवोश्चापं वारापूरैस्तथेषुधी ॥ २० ॥ वज्रमिन्द्रसमुत्पाद्यकुलिशा
दमराधिपः ॥ ददौ तस्यै सहस्राक्षौ चंटा मैरावता ऊजात् ॥ २१ ॥ कालदंडाद्यमोदंडं पा
शं वां वुपतिर्ददौ ॥ प्रजापतिश्चाक्षमालां ददौ ब्रह्मा कमंडलुं ॥ २२ ॥ समस्तरोमकूपेषु
निजरस्मिन्निवाकरः ॥ कालश्च दत्तवान्खड्गं तस्यै वर्मनिर्मलं ॥ २३ ॥ क्षीरोदश्चा

स्याश्च ॥

मलं हारमजरेयतथां वरे ॥ यडामणिं तथा दिव्यं कुंडलं कंटकानिव ॥ २४ ॥ अर्द्धवदंतं पाशुभं
केयूरान्सर्ववाहुषु ॥ नूपुरौ विमलौ तद्वद्वेयकमनुत्तमं ॥ २५ ॥ अंगुलीयकरत्नानिस
मत्तास्त्र्यंगुलीषु च ॥ विश्वकर्मा ददौ तस्यै परशुं वातिनिर्मलं ॥ २६ ॥ अस्त्राण्यनेक
रूपाणि तथा भेद्यं दंशनं ॥ अस्त्रानपंकजं मालां शिरस्युरसि वापरां ॥ २७ ॥ अरुद
जलधिस्तस्यै पंकजं वातिशोभनं ॥ हिमवान्चाहनं सिंहं रत्नानि विविधानिव ॥ २८ ॥

१२
स

१२॥

ददावप्रन्यसुरयापानपात्रधनाधिपः ॥ शेषश्च सर्वनागेशो महामाशो विभूषितं ॥ २८ ॥
 नागहारं ददौ तस्मै धनैः पृथिवीमिमं ॥ अत्यैरपि सुरैर्देवी भूषणैः रायुधैः सभा ॥ २९ ॥
 संमानिता ननादौ वैः सा दृष्टा संमुहुर्मुहुः ॥ तस्यानादेन घोरेण कृत्स्नमापरितं न
 मः ॥ ३१ ॥ अमायतातिमहता प्रतिशब्दो महानभर ॥ बुधुभुः सकललोकाः समुद्रा
 श्वयकंपिरे ॥ ३२ ॥ यया लवसुधावेलुः सकलाश्च महोधराः ॥ जयेति वमुदा देवास्ताम्

१२॥

तमः

बुः सिंहवाहिनीं ॥ ३३ ॥ तुषुवुर्मुनयश्चैनां भक्तिनः स्यात्प्रमूर्तयः ॥ दृष्ट्वा समस्तं संक्षुब्धं त्रै
 लोक्यममरायः ॥ ३४ ॥ सन्नद्धाखिलसैन्यास्ते समुत्तमपुरुषा युधाः ॥ आस्मिमेतदिति
 क्रोधादाभाष्य महिषासुरः ॥ ३५ ॥ अभ्यधावततं शब्दमरेचैरसुरैर्वृतः ॥ सददर्शिततो
 देवीं व्याप्तलोकत्रयां त्विषा ॥ ३६ ॥ पादाक्रांत्या नतभुवं किरीटो ह्रिस्वितो वरं ॥ क्षोभि
 ता शेषपातालां धनुर्ज्यानि स्थिते नतां ॥ ३७ ॥ दिशो भुजसहस्रेण समंताद्वाप्य संस्थि

तां ॥ ततः प्रवृत्ते युद्धं तया देव्या सुरदिपां ॥ ३८ ॥ शस्त्रास्त्रैर्वह्निधामुक्ते रादीपित दिगंत
रं ॥ महिषासुरसेनानीश्वित्तराख्यो महासुरः ॥ ३९ ॥ युयुधेयामरश्चान्यैश्चतुरंगवला
न्वितैः ॥ रथानामयुतैः खड्गिरुदग्राख्यो महासुरः ॥ ४० ॥ अयुधतानुतानां वसहस्रैरा ॥ ४१ ॥
महाहनुः ॥ पंचाशद्विअनियुतैरसिलोमामहासुरः ॥ ४२ ॥ अयुतानां शतैः खड्गैर्विषले
युयुधेरसौ ॥ गजवाजिसहस्रौघैरसौ कैः परिवारितः ॥ ४३ ॥ दत्तोरथानां कोट्यावयु

दितस्मिन् अयुध्यत ॥ विडालाख्यो युतानां वपंचाशद्विरथायुतैः ॥ ४४ ॥ युयुधे संयुगे तत्र
रथानां परिवारितः ॥ अन्ये यतत्रा युतशोरथनागहयैर्वृताः ॥ युयुधः संयुगे देव्याः स
हतत्र महासुराः ॥ कोटिकोटिसहस्रैस्तरथानां दत्तिनां तथा ॥ ४५ ॥ हयानां ववतो युद्धे
तत्राभून्महिषासुरः ॥ तोमरैर्निष्ठिपालैश्च शक्तिभिर्मुशलैस्तथा ॥ युयुधः संयुगे देव्याः स
द्वैपंरशुपट्टिशैः ॥ केयिश्च विहिपुः शक्तीष्वेवित्पाशैस्तथापरे ॥ ४६ ॥ देवीं खड्गप्रहारैस्तुते

१८५

१४

तां हंतं प्रवक्तुः ॥ सापि देवी ततस्तानि शस्त्राण्यस्त्राणि वडिका ॥ ४८ ॥ लीलयेव प्रविद्धे
 निजशस्त्रास्त्रवर्षिणी ॥ अनायस्तानना देवी स्त्रयमाना सुरर्षिभिः ॥ मुमोरा सुरदेहे
 पुशस्त्राण्यस्त्राणि ये श्वरी ॥ सोपि कुक्षो धुतसंढो देव्या वाहनकेसरी ॥ ५० ॥ चकारा सुर
 सैन्येषु वनेष्विव हुताशनः ॥ निश्वासान्मुमुवेयौ श्वयुद्धमानारोन्निक्ता ॥ ५१ ॥ तरुवसद्यः १४
 संभृता गणाः शतसहस्रशः ॥ युयुधसोपरसुनिर्भिष्टिपालासिपट्टिशैः ५२ ॥ नाशयं

तो सुरगणान् देवी शक्तुपवंहिताः ॥ अवा दयंत पटहान् गणाः शंखैस्तथापरे ॥ ५३ ॥ मृ
 दंगैश्च तथैवान्ये तस्मिन् युद्धमहोत्सवे ॥ ततो देवी त्रिशूलेन गदया शरवृष्टिभिः ॥ ५४ ॥
 खड्गादिभिश्च शतशो निजघान महासुरान् ॥ पातयामास यैवान्यान् घंटास्वनविमो
 हितान् ॥ ५५ ॥ असुरान्भुवि पाशेन बद्धवान्यान् कर्षयत् ॥ केविद्विधा कृतास्तीक्ष्णोः
 खड्गपातैस्तथापरे ॥ ५६ ॥ विपोथिता निपातेन गदया भुवि सेरते ॥ वेमुश्च केविदुः

धिरं मुशलेन भ्रंशं कृताः ॥५७॥ केचिन्निपतिता भ्रमोभिन्ना शरलेन वक्षसि ॥ निरंतराः
शरैश्चेरा कृताः केचिद्वराजिरे ॥ श्येनानुकारिणः प्राणान्मुमुयुस्त्रिदशाहनाः ॥ केषां च
दाहवः क्षिन्नाः क्षिन्नग्रीवास्तथापरे ॥५८॥ शिरांसिपेतुरन्ध्रेषामन्येमध्ये विदारिताः ॥ वि
क्षिन्नजंघास्तपरेपेतुर्हव्यमहासुराः ॥५९॥ एकवाहदिवरणाः केचिद्देव्याद्विधाकृताः ॥ वि
न्निपिबान्नेशिरसिपतिताः पुनरुत्पिताः ॥६०॥ कबंधायुयुधुर्देव्या गृहीतपरमायुधाः ॥ न

ननुश्चापरेतत्र युद्धेत्तूर्यलयाश्रीता ॥६१॥ कबंधाः क्षिन्नशिरसः खड्गशक्त्यष्टिपारा
यः ॥ तिष्ठतिष्ठतिभाषंते देवीमन्ये महासुराः ॥६२॥ पातितैरथ नो मेरसुरैश्च वसुंध
रा ॥ अगम्यासाभवत्तत्र यत्राभूत्समहारणः ॥६३॥ शोशितौघा महानद्यः सद्यस्त
त्र प्रसुप्तवुः ॥ मध्ये यासुरसैन्यस्य वारणासुरवाजिनं ॥६४॥ क्षरो न तन्महोसैन्य
मसुराणां तथां विका ॥ निन्येक्षयं यथा वह्निस्तृणादारुमहाययं ॥६५॥ सयसिंहो म

१८ स

तानारमुत्तजन्धतकेसरः ॥ शरीरेभ्योमशरीरामसूनिव विचिन्वति ॥ ६७ ॥ देव्याज

रौश्रुतैस्त्रयस्तंमुडंमहासुरैः ॥ यथैषांतुष्टुर्देवाः पुष्पवृष्टिमुकोदिवि ॥ ६८ ॥ इति

१६ ॥

श्रीमार्कण्डेयपुराणोपावर्तिकात्मन्तरेदेवीमाहात्म्ये महिषासुरसैन्यवधः द्वितीयोऽध्या

यः ॥ ॥ १५२ ॥ अथिरुवाच ॥ निहन्यमानं तत्सैन्यमवलोक्य महासुरः ॥ सेनानींश्च ॥ १६ ॥

क्षुरः कोपाद्ययौ योऽमुमयं विकं ॥ १॥ स देवीशरवर्षशवर्षसमरेऽसुरः ॥ यथा मेरु

वि १

गिरेः शृंगं तोयवर्षसातोयदः ॥ २ ॥ तस्य स्थित्वा ततो देवी लीलैव शरोत्करान् ॥ जघान

तुरगान् भारौर्यं तां एवैव वाजिनां ॥ ३ ॥ विद्धे दधन्नुः सद्योऽध्वजं वातिसमुद्धृतं ॥ विद्या

ध्वयैव गात्रेषु धिन्नाधन्या न मा शुभैः ॥ ४ ॥ स धिन्नाधन्ना विरघो हताश्वो हतसारथिः ॥

अभ्यधावततां देवीं षड्धर्मधरोऽसुरः ॥ ५ ॥ सिंहमाहूय खड्गेन तीक्ष्णधारेणामू

र्द्धति ॥ आजघान भुजैः सव्ये देवीमप्यतिवेगवान् ॥ ६ ॥ तस्याः खड्गे भुजं प्राप्य

पफालनृपनंदन ॥ ततो जग्राह शूलं स कोपादरुणलोचनः ॥ ७ ॥ विक्षेपय ततस्तुभ
इकालं महासुरः ॥ जाज्वल्यमानं तेजो नीरविर्विवर्धितं वराह ॥ ८ ॥ दृष्ट्वा तदा पतद्गु
लं देवी शूलममुं यत ॥ तेन तद्भुतधानी तं शूलं सयमहासुरः ॥ ९ ॥ हते तस्मिन्महावीर्ये
महिषस्य वमस्य पतौ ॥ आजगाम गजारूढश्चामरस्त्रिदशार्द्धनः ॥ १० ॥ सोऽपि शक्तिं मुने
वाग्देव्यास्तामं विक्रातुं ॥ हुंकाराभिहतं भूमौ पातयामास निःप्रभां ॥ ११ ॥ भूमौ

शक्तिं निपतितं दृष्ट्वा क्रोधसमन्वितः ॥ विक्षेपयामरः शूलं वारौस्तदपि बाहिरात् ॥
१२ ॥ ततः सिंहं समुत्पत्य गजकुंभांतरे स्थितः ॥ बाहुयुद्धेन युयुधेतेनोच्चैस्त्रिदश
रिणा ॥ १३ ॥ युयुमानो ततस्तौ तु तस्मान्नागान्महीगतौ ॥ युयुधातेति संरब्धौ प्रहारे
रतिदारुणौ ॥ १४ ॥ ततो वेगात् खमुत्पत्य निपत्य यमृगारिणा ॥ करप्रहारेण शि
रश्चामरस्य पृथक्कृतं ॥ १५ ॥ उदग्रश्वररो देव्याः शिलावत्सारिभिर्हतः ॥ इतमु

स

१८॥

एतत्तैश्चैव करालमनिपातितः ॥ १६ ॥ देवीकुङ्कुमागदापातो मूर्खस्यामास यो दत्तः ॥ वा
 ष्कलं भिन्दिपालेन वारौ सामन्तपांधकं ॥ १७ ॥ उग्रस्य मुग्रवीर्यवतैव यमस्य ह
 नुं ॥ त्रिनेत्रावतुशलेन जघान परमेश्वरी ॥ १८ ॥ विडालस्यासिना कायात्पात १८॥
 यामास वैशिरः ॥ दुर्द्धरं दुर्मुखं यो भौशरैर्निन्येयमक्षयं ॥ १९ ॥ एवं संक्षीयमारो
 तु स्वसैन्ये महिषासुरः ॥ माहिषेण स्वरूपेण त्रासयामास तान्गरान् ॥ कांश्चितुं

उग्रहारेण सुरक्षेपैस्तथा परान् ॥ लांगूलताडितौ श्वान्पाशङ्गाभ्यां विदारितान् ॥ २० ॥ वि
 गेन कांश्चिदपरान् मोदेन भ्रमरो नव ॥ निश्वासपवनेनान्यात्पातयामास भूतले ॥ २१ ॥
 निपात्य समग्रान् कमभ्यधावत सोसुरः ॥ सिंहं हंतुं महादेव्याः कोपं यत्कृतो म्बिका
 २२ ॥ सोपि कोपान्महावीर्यः सुरक्षुस्महीतलः ॥ शङ्गाभ्यां पर्वतानुद्यौश्चिह्ने पवन
 नादव ॥ २३ ॥ वेगभ्रमराविद्युत्सामहीतस्य व्यशीर्यत ॥ लांगुलेनाहतश्चाङ्घ्रिः प्राव

स या मासपूर्वतः ॥२५॥ धुतशृंगविभिन्ना श्वरं वडं खंडं ॥ घुर्घनाः ॥ ग्वासातिलः ॥
शतशो निपेतुर्न भसो वलाः ॥२६॥ इति क्रोधसमाध्यातमापतंतं महासुरं ॥ दृष्ट्वा सा
२९ वंडिका कोपंत दधाय तदा करोत् ॥२७॥ सा हि त्वा तस्य वै पाशं तं वबंध महासुरं ॥
तस्या जमाहिषं रूपं सोऽपि वडो महामुधे ॥२८॥ ततः सिंहो भवत्सोऽयो यावत्तस्यां वि
काशिरः ॥ द्विनत्ति तावत्पुरुषः खड्गपाशिर दृष्टत ॥२९॥ ततः एवाशुपुरुषं देवी

करं
विदेहसायकैः ॥ तं खड्गवर्मरासाद्धं ततः सोऽनन्महागजः ॥३०॥ करेणैव महासिं
हं तं यकर्षजगज्जय ॥ कर्षतस्तु कदि वीखड्गेन निरहं ततः ॥३१॥ ततो महासुरो भूयो
माहिषं वपुरास्थितः ॥ तथैव क्षोमया मासत्रैलोक्यं सवरावरं ॥३२॥ ततः कुडाजगन्मा
ता वंडिकापानमुत्तमं ॥ पपौ पुनः पुनश्चैव जहा सारुरालोचना ॥३३॥ न न ईवा सु
रः सोऽपि वलवीर्यमदोद्धतः ॥ विषाणा भ्यां य विक्षेप्य वंडिकां प्रतिभूधरा ॥३४॥

15
सावतां प्रहितां तेन यूक्ष्यंति सरोक्तैः ॥ उवाच तं मदीदृशं मुखरागाकुलाक्षरं ॥ श्री
देव्युवाच ॥ ॥ गजगर्जद्वारां मूढमध्यावत्पि वामहं ॥ मया त्वयि हते त्रैवर्गि
२० ष्यं त्पाशुदेवताः ॥ ३६ ॥ ऋषिरुवाच ॥ स्वमुक्ता समुत्पत्तिसारूढा तं महासुरं ॥
पोदेनाक्रम्य कंठेऽशस्त्रेनैव मत्ता डयत् ॥ ३७ ॥ ततः सोऽपि पदाक्रान्तस्तयानिजमु
खा ततः ॥ अर्द्धनिष्क्रान्तरवातिदेव्या वीर्येन संवृतः ॥ ३८ ॥ अर्द्धनिष्क्रान्तरवा सो
सी २

उद्यमानो महासुरः ॥ तया महासिना देव्या शिरः छित्वा निपातितः ॥ ३९ ॥ ततो हाहाक
तं सर्वदैत्यैः सैन्यं नत्वा शयत् ॥ प्रहर्षय परं जग्मुः सकला देवता गणाः ॥ ४० ॥ तुष्टुबु
स्तां सुरादेवीं सहैर्देवीर्महर्षिभिः ॥ जगुर्गंधर्वपतयोनन्तुश्चाप्सरोगणाः ॥ ४१ ॥
इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्त्सिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये महिषासुरवधः तृती
योऽध्यायः ॥ १२३ ॥ ॥ ऋषिरुवाच ॥ शक्रादयः सुरगणानि हतेऽतिवीर्येण हि

दे

२१ स

नुरात्मनिसुरारिवलेवेदेव्या ॥ तांतुषुवुः परातिनम्रशिरोधरं सावाग्निः ॥ १ ॥ देवावुवुः ॥ देव्या ययातदमिदं जगदात्मशक्त्यानिःशेष

२१

देवगणशक्तिरमृतमूर्त्ति ॥ तामेविकामखिलदेवमहर्षिपूजां भक्त्या नताः स्म
विदधातु शुभानि तानः ॥ २ ॥ यस्याः प्रभावस्तुलं भगवाननंतोऽस्माहरश्चनति २१
वक्तुमलंवलं व ॥ सावरिडिकाखिलजगत्परिपालनायनाशायवासुरवधस्यम

तिं करोतु ॥ ३ ॥ या श्रीः स्वयं सुकृतिनां भवनेषु लक्ष्मीः पापात्मनां कृतधियां हृदयेषु व
दिः ॥ श्रद्धासतां कुलजनप्रभवस्य लजां तां त्वानताः स्म परिपालय देवि विश्वं ॥ ४ ॥
किम्यसीयामावरूपमयिं त्यमेतत्किं याति वीर्यमसुरक्षयकारिभूरि ॥ किं वा ह
विषु यरितानि तवाद्भुतानि सर्वेषु देव्यसुरदेवगणादिषु ॥ ५ ॥ हेतुः समस्तजग
तां त्रिगुणापि देवैर्न जायसे हरिहरादिभिरप्यपारा ॥ सर्वाश्रयाखिलमिदं जगदंश
दोषै ॥

स

२

२२

भूतमव्याकृतादिपरमाप्रकृतिस्त्वमाद्या ॥६॥ यस्याः समस्तसुरतासमुदीरशोतज्जित
 प्रयातिसकलेषु मखेषु देवि ॥ स्यात्तासि वै पितृगणास्य वत्तत्तिहेतुरुच्चार्यसेत्वमप्य
 वजनैः स्वधाय ॥७॥ यामुक्तिहेतुरविविंशमहावता त्वमभ्यस्यसे सुनियते द्विपत
 त्वसारैः ॥ मोक्षार्थमिष्टुनिभिरस्तसमस्तदोषैर्विद्यासिसाभगवती परमासिदेवि २२
 ॥ शब्दात्मिका सुविमलर्ग्यजुषा निधानमुद्गीतारम्यपदपाठवतां वसाम्ना ॥ दे

वित्रयी भगवती भवभावनाय वार्ताय सर्वजगतां परमार्तिहं त्री ॥८॥ मेधासिदेवि वि
 दिताखिलशास्त्रसारादुर्गसिदुर्गभवसागरनौरसंगा ॥ श्रीः कैटभारिहृदयैकक
 ताधिवासा गौरीयमेव शशिभौलिहृतः प्रतिष्ठाः ॥९॥ ईषत्सहासममलं परिपूर्य
 वन्दविम्बानुकारिकनकोत्तमकांतिकांतं ॥ अत्यद्भुतं प्रहृतमास रघातथापि वक्
 त्रं विलोक्य सहसामहिषासुरेया ॥११॥ दृष्ट्वा तु देविकुपितं भकुटीकरालमुच्छुशं

२३

२३

कसदृशद्विविधसद्यः॥ प्राणान्मुमेयमहिषस्तदतीववित्रं वैर्जीवितेहि कुणितं तव
दर्शनेन ॥१२॥ देवि प्रसीद परमाभवती भवाय सद्यो विनाशयति कोपवर्ति कुलानि ॥
विज्ञाते मेतदधत्ते वयदस्तमेतन्नीतं वरं सुविपुलं महिषा सुरस्य ॥१३॥ ते संमता ज
नपदेषु धनानि तेषां तेषां यशसि नयसीदति वंश्च वर्यः ॥ धन्यास्तस्य निभृतात्म २३
न भृत्पदारयेषां सदा भुदयदाभवती प्रसन्ना ॥१४॥ धर्म्याणि देवि सकलानि सदैव क

र्माणां त्वा दत्तः प्रतिदिनं सुखं करोति ॥ स्वर्गं प्रयाति यत्ततो भवती प्रसादा ल्लोकत्रये
पि फलदानं नु देवितेन ॥१५॥ दुर्गे स्मृता हरसि भीतिमशेषजन्तोः स्वस्थैः स्मृता मति
मतीव शुभां ददसि ॥ दारिद्र्यदुःखभयहारिणि का त्वदन्या सर्वोपकारकरणा य स
दा ईदृशिता ॥१६॥ अभिहितैर्जगदुपैति सुखं तथैते कुर्वन्तु नाम नरकाय विराय पा
पं ॥ संग्राममृत्युमधिगम्य दिवं प्रयांतु मत्वेति नूनमहिता न्विनिहं सिद्धि ॥

वितेहि २

स १७ ॥ दृष्ट्वैव किं न भवती प्रकरोति भस्म सर्वा सुरा न रिषु यत्प्रहिरोषि शस्त्रं ॥
कां न्ययांतु रिपवो पि हि शस्त्रपूता इत्थं मतिर्भवति तेषां हि तेषु साक्षी ॥ १८ ॥ खड्ग
२४ भाति करविस्फुररौ स्तथो मेः शलाग्रकान्तिनिबहेन दृशो सुराणां ॥ यन्नागता
विलयमंशुमदिन्दुखण्डयोग्याननंतविलोकयतां तदेतत् ॥ १९ ॥ दुर्वृतवृत्तशम २४
नंतवदेविशीलं रूपं तथैतदविशित्य मतुल्य मन्यैः ॥ वीर्यं वहंत हतदेवपराक्र

माणां वैरिष्वपि प्रकटितैव दद्यात् त्वयेत्थं ॥ २० ॥ केनोपमा भवतु ते स्य पराक्रमस्य
रूपं यशत्रुभयकार्यतिहारिकुत्र ॥ वितेह पासमरनिष्ठुरताय दृष्टा त्वये वदेवि
वरदे भुवनत्रापि ॥ २१ ॥ त्रैलोक्यमेतदखिलं रिपुनाशनेन ज्ञातं त्वया समरमू
र्धनि ते पिहत्वा ॥ नीता दिवं रिपुगणाभयमप्यपास्तमस्माकमुन्मदसुरारिभवं
नमस्ते ॥ २२ ॥ शस्त्रेण पाहि नो देवि पाहि स्वदेन वा विवेके ॥ घंटा स्वनेन नः गहि

स वापज्यानिस्वनेनय ॥२३॥ प्रायारक्षप्रतीयांयवंडिकेरक्षदक्षिरो ॥ आमरोनात्म
२५ शूलस्यउत्तरस्यांतयेश्वरि ॥२४॥ सौम्यानियानिरुणारिओलोक्यविवरंतिये ॥या
२५ नियात्तंतघो ॥ शितैरक्षात्मस्तथातुवं ॥२५॥ खड्गशूलगदादीनियानियास्त्रा
शितेन्निवे ॥ करपल्लवसंगीनितैरस्मान्नक्षसर्वतः ॥२६॥ अषिरुवाय ॥ २५
स्ततासुरैर्दिव्यैःकुसुमैर्नंदनोद्भवैः ॥ अर्चिताजगतांधात्रीतथागंधानुलेप

नैः ॥२७॥ भक्तासमस्तैस्त्रिदशैर्दिव्यैर्धूपैश्चपिता ॥ आहप्रसादसुमुखीसमस्तान्
रातान्सुराव ॥२८॥ श्रीदेव्युवाय ॥ त्रियतांत्रिदशाः सर्वेयदस्मत्तोमिवांहितं ॥ इदा
महमतिप्रीत्यासुवैरेभिःसुपूजिता ॥२९॥ कर्तव्यमपरंयच्चदुःकरंतन्निवेद्यतां ॥
देवाउदुः ॥ भगवत्प्राप्तं सर्वंन किंचिदवशिष्यते ॥३०॥ यदयंनिहतः शत्रुरस्माकं
महिषासुरः ॥ यदियापिपरोदेयस्त्वयास्माकंमहेश्वरि ॥३१॥ संस्मृतासंस्मृतात्वं

नो हिंसीयाः परमापदः ॥ यश्च मर्त्यस्तवैरेभिस्त्वास्तोष्यत्प्रमलानने ॥ ३२ ॥ तस्य
विंशद्विंशतिभिर्वैर्जनदारादिसंपदं ॥ वदयेत्प्रत्यक्षसन्नात्वं भवेथाः सर्वदां विवे ॥ ३३ ॥
अबिरुवाच ॥ इति प्रसादिता देवैर्जगतोर्त्ये तथात्मगः ॥ तथेत्युक्ता भद्रकाली
वभ्रवांतर्हितान्प ॥ ३४ ॥ इत्येतत्कथितं भूपसंभूता सा यथापुरा ॥ देवी देवशरीरे २६
भ्योजगत्रयहितैषिणी ॥ ३५ ॥ पुनश्च गौरी देहात्सा समुद्भूता यथा भवत् ॥ वधा

३२
य उष्ट्रैर्देव्यानां तथा शुंभनिशुंभयोः ॥ ३६ ॥ रक्षणा यत्र लोकानां देवानामुपकारिणी ॥
तच्छैलपुष्पमयारण्यांतं यथा वत्कथयामिते ॥ ३७ ॥ इति श्री मार्कंडेयपुराणे सावर्षिके
मन्वंतरे देवि माहात्म्ये शक्रादयस्तुतिः चतुर्थोऽध्यायः ॥ २४९ ॥ अबिरुवाच ॥
पुरा शुंभनिशुंभाभ्यामसुराभ्यां शवीपते ॥ त्रैलोक्यं यत्तु भागाश्च हता मदवलाभ्यात् ॥
१ ॥ तावेव पवनर्द्धिवक्रतुर्वह्निर्कर्मव ॥ ततो देवा विनिर्द्भूता भ्रष्टराज्याः परा

स जिताः ॥२॥ रुताधिकारास्त्रिदशास्ताभ्यां सर्वे निराकृताः ॥ महासुराभ्यां तां देवीं संस्म
रंत्यंपराजितां ॥३॥ तया स्माकं वेरोदतो यथापत्सु स्मृता खिलाः ॥ भवतां नाशयिष्या
मितच्छृणुत्परमापदः ॥४॥ इति कृत्वा मतिं देवा हिमवंतं मगेश्वरं ॥ जग्मुस्तत्र ततो
देवीं विस्मयां प्रतुष्टुवुः ॥५॥ देवा उवुः ॥ नमो देव्यै महादेव्यै शिवायै सततं नमः ॥ २७
नमः प्रकृत्यै भद्रायै नियताः प्रणता स्मतां ॥६॥ रौद्रायै नमो नित्यायै गौर्यै धात्र्यै नमो

नमः ॥ ज्योत्स्नायै येन दुरूपिण्यै सुखायै सततं नमः ॥७॥ कल्याणायै प्रणतां वृद्धौ सिद्धौ कर्मो
नमो नमः ॥ नैर्ऋत्यै भूभृतां लक्ष्म्यै शर्वायै तेनमो नमः ॥८॥ दुर्गायै दुर्गपात्रायै सारा
यै सर्वकारिण्यै ॥ ख्यात्यै तथैव हस्तायै धूम्रायै सततं नमः ॥९॥ अतिसौम्यातिरौद्रायै न
तास्तस्यै नमो नमः ॥ नमो जगत्प्रतिष्ठायै देव्यै कृत्यै नमो नमः ॥१०॥ या देवी सर्वभूतेषु
विभुसायै ति श्रद्धिता ॥ नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥११॥ या देवी सर्वभूते

नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः

स पुयेतनेयमिधीयते ॥ नमस्तस्यै ॥ १२ ॥ यादेवी सर्वभूतेषु बुद्धिरूपेण संस्थिता ॥ नम
स्तस्यै ॥ १३ ॥ यादेवी सर्वभूतेषु निद्रारूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ॥ १४ ॥ यादेवी स
र्वभूतेषु कृष्णारूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ॥ १५ ॥ यादेवी सर्वभूतेषु श्यामारूपेण सं
स्थिता ॥ नमस्तस्यै ॥ १६ ॥ यादेवी सर्वभूतेषु रात्रिरूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ॥ १७ ॥
यादेवी सर्वभूतेषु तृप्सारूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ॥ १८ ॥ यादेवी सर्वभूतेषु द्यौः

तिरूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ॥ १९ ॥ यादेवी सर्वभूतेषु जलतिरूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ॥
२० ॥ यादेवी सर्वभूतेषु लज्जारूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ॥ २१ ॥ यादेवी सर्वभूतेषु शो
तिरूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ॥ २२ ॥ यादेवी सर्वभूतेषु अक्षरूपेण संस्थिता ॥ नम
स्तस्यै ॥ २३ ॥ यादेवी सर्वभूतेषु कौरूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ॥ २४ ॥ यादेवी सर्व
भूतेषु तन्मीरूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ॥ २५ ॥ यादेवी सर्वभूतेषु वृत्तिरूपेण सं

15
स स्थिता ॥ नमस्तस्यै ३ ॥ २० ॥ या देवी सर्वभूतेषु स्मृतिरूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ३ ॥ २१ ॥
२२ २२ या देवी सर्वभूतेषु धृतिरूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ३ ॥ २२ ॥ या देवी सर्वभूतेषु दयारू-
पेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ३ ॥ ३० ॥ या देवी सर्वभूतेषु तुष्टिरूपेण संस्थिता ॥ नमस्त- २२
स्यै ३ ॥ ३१ ॥ या देवी सर्वभूतेषु पुष्टिरूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ३ ॥ ३२ ॥ या देवी सर्वभू-
तेषु मातृरूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ३ ॥ ३३ ॥ या देवी सर्वभूतेषु भ्रातरिरूपेण संस्थिता

ता ॥ नमस्तस्यै ३ ॥ ३४ ॥ इन्द्रियारामधिष्ठात्रीभूतानामखिलेषु या ॥ भूतेषु सततं
तस्यै व्यास्यै देव्यै नमो नमः ॥ ३५ ॥ चित्तिरूपेण या कृष्णमेतद्व्याप्य स्थिता जगत् ॥
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ३६ ॥ स्तुता सुरैः पूर्वमभीष्टसंश्रया तथा
सुरेन्द्रादिनेषु सेविता ॥ करोतु सानः सुमेहतुरीश्वरी सुमनिमद्गणपतिहेतुयापदः ॥ ३७ ॥
या सांप्रतं वोढुतदैत्यतापितैरस्माभिरीश सुयरे नमस्यते ॥ यावत्स्मृता तद्द्वेषामेव हंति

स

३०

नः सर्वापदो भक्तिविनम्रमूर्तिभिः ॥३८॥ ऋषिरुवाच ॥ एवं स्तुवाभियुक्तानां देवानां
 यत्र पार्वती ॥ स्नातुमभ्याययौ तोये जातु व्यानं पनंदन ॥३९॥ सा व्रवीत्तान् सुरान् शुभं भव
 द्विः स्तुयते त्रका ॥ शरीरकोशतः श्वास्याः समुद्रताववीक्ष्वा ॥ ॥ स्तोत्रं ममैतन्क्रियते
 शुभदैत्यनिराकृतैः ॥ देवैः समस्तैः समरे निशुंभेन पराजितैः ॥४१॥ शरीरकोशाद्यति
 स्थाः पार्वत्यानिःसृतां विका ॥ कौशिकीति समस्तेषु ततो लोकेषु गीयते ॥४२॥ तस्यां

विनिर्गतायां तु हस्ताभस्तापि पार्वती ॥ कालिकेति समाख्याता हिमावलकृता श्रया ॥४३॥
 ततो म्बिकां परं रूपं विभ्राणं सुमनोहरं ॥ ददर्श वंदो मुंडश्च भूतैः शुभनिशुंभयोः ॥४४॥
 ताभ्यां शुभाय वाख्याता अतीव सुमनोहरा ॥ काप्यास्ते स्त्री महा राजभासयंती हिमा
 वलं ॥४५॥ नैव तादृक्कविद्वं दृष्टं केन विदुत्तमं ॥ ज्ञायतां काप्यसौ देवी गत्यतां वासु
 रेभ्यः ॥४६॥ स्त्रीरत्नमतिवार्धगीद्योतयंती दिशस्त्रिषा ॥ सा तु तिष्ठति दैत्येन्दुतांभ

स गङ्गुमर्हति ॥४७॥ यानिरत्नानिमग्नयोगजाश्यादीनिवैप्रभो ॥ त्रैलोकेषु समस्तानि
 सांप्रतंतानिते गृहे ॥४८॥ खरावतः समानीतो गजरत्नं पुरंदरात् ॥ पारिजाततरु
 श्चायंतथैवोद्वेः अवाहयः ॥४९॥ विमानं हंससंयुक्तमेतत्तिष्ठति तेजरो ॥ रत्नम् ३१
 तमिहानीतं यदासीद्वेधसोद्भूतं ॥५०॥ निधिरेष महापद्मः समानीतो धनेश्वरात् ॥
 किंजल्किनींदोयादिर्मालामल्मानपेकजां ॥५१॥ द्रव्यं ते वारुणां गेहे कायनस्त्रा

विनिष्ठति ॥ यथायं स्यंदनवरो यः पुरासीत्प्रजापतेः ॥५२॥ मृत्योरुत्क्रांतिदानामश
 त्तिरीशत्वया हता ॥ पाशः सलिराजस्य भ्रातुस्तपरिग्रहे ॥५३॥ निशुंभस्यादि
 जाताश्च समस्तारत्नजातयः ॥ वक्रिरपि ददौ तुभ्यमग्निशौचे यवांससी ॥५४॥ रु
 वंदैर्नुरत्नानि समस्तान्याहृतानि ते ॥ श्रीरत्नमेषादल्पाणी त्वया कस्मान्न गृह्य
 ते ॥५५॥ ऋषिरुवाच ॥ निशम्येति वयः शुभः सतदायं डमुंडयोः ॥ प्रेषयामासु श्री

स बंदूतं देव्या महासुरः ॥ ५६ ॥ इति वेतिव वक्तव्या सा गत्वा वयना नमः ॥ यथा वाभ्येति सं
प्रीत्या तथा कार्यं त्वया लघु ॥ ५७ ॥ कृषि रूपाय ॥ सतत्र गत्वा यत्रास्ते शैले देशेति
३२ शोभने ॥ तां वंदे वीं ततः आह स्लक्ष्मां मधुरया गिरा ॥ ५८ ॥ दूत उवाच ॥ देवि देत्ये
श्वरः शुभं स्त्रीलोको परमेश्वरः ॥ दूतो हं प्रेषितस्तेन त्वत्सकाशमिहागतः ॥ ५९ ॥ अ
वाहता शः सर्वा सुयः सदा देवयोनिषु ॥ निर्जिता खिलदैत्यारिः स यदाह ऋणुषत ३२

त ॥ ६० ॥ मम त्रैलोक्यमखिलं मम देवा वशानुगाः ॥ दत्ता भागानहं सर्वानुपाश्रामि पृथक्
यक् ॥ ६१ ॥ त्रैलोक्ये वररत्नानि मम वशान्यशेषतः ॥ तद्यैव गजरत्नं बहूतं देवेषु वाहनं
६२ ॥ हीरोदमथ नो दूतमश्वरत्नं ममा मेरेः ॥ उच्चैः श्रवणं संज्ञं तत्प्रणिपत्य समर्पितं ॥ ६३ ॥
यानि वान्यानि देवेषु गंधर्वेषु रजेषु ॥ रत्नभूतानि भूतानि मया वशो भने ॥ ६४ ॥ स्त्री
रत्नभूतां त्वान्देवि लोके मन्यामहे वयं ॥ सा त्वमस्मानुपागच्छ यतो रत्नमुजो वयं ॥ ६५ ॥

स मां वाममानुजं वापि निशुंभं सुरुवित्रं ॥ भजत्वेयं रत्नापांगिरत्नभूतासि वै यतः ॥ ६६ ॥
 परमैश्वर्यमनुलं प्राप्स्यसे मत्परिग्रहात् ॥ एतदुध्यासमालोक्य मत्परिग्रहतां व्रज ॥ ६७ ॥
 ३३ ऋषिरुवाच ॥ इत्युक्त्वा सा तदा देवी गंभीरा तः स्मिता जज्ञे ॥ दुर्गा भगवती भद्राय ये
 रंधार्यते जगत् ॥ ६८ ॥ देव्युवाच ॥ सत्यमुक्तं त्वयानात्र मिथ्या किं विद्वद्यो दितं ॥ त्रै ३३
 लोकाधिपतिः शुंभो निशुंभश्चापि तादृशः ॥ ६९ ॥ किं त्वत्र यत्प्रतिज्ञा तं मिथ्या तन्नि

स्य ।

यत्ते कथं ॥ ऋयतामर्त्यं बुद्धित्वा त्रिज्ञाया रूपा पुरा ॥ ७० ॥ यो मां जयति संग्रामे यो मे द
 र्पं व्यपोहति ॥ यो मे प्रतिबलं लोके समे भर्ता भविष्यति ॥ ७१ ॥ तदा गच्छतु शुंभो त्रिनिशुंभो
 वामहासुरः ॥ मां जित्वा किं विरेणात्र पाशं गुरुतु मेलधु ॥ ७२ ॥ इत उवाच ॥ अवलिप्ता
 सि मे वं त्वं देवि ब्रूहि ममाग्रतः ॥ त्रैलोक्ये कः पुमान् तिष्ठेदं शंभुं निशुंभयोः ॥ ७३ ॥ अने
 षामपि दैत्यानां सर्वे देवानवै युधि ॥ तिष्ठन्ति सन्मुखे देवि किंपुनः स्त्रीस्त्वमेविका ॥ ७४ ॥

स रक्षायाः सकला देवास्तस्यैषां न संयुगे ॥ शुभादीनां कथंतेषां स्त्रीः प्रयास्यसि सन्मुखं
॥ सत्यं गङ्गमयैवोक्ता पार्श्वं शुभं निशुभं योः ॥ केशाकर्षणानिर्द्धृतगौरवामागमिष्य
सि ॥ ७६ ॥ देव्युवाच ॥ सर्वमेतद्वलीशुभो निशुभश्चातिवीर्यवान् ॥ किं करोमि प्रतिज्ञा ॥
मेयदनालोचितापुरा ॥ ७७ ॥ सत्यं गङ्गमयैवोक्तं यदेतत्सर्वमादृतः ॥ तदा वक्ष्यामि सुरे
न्द्राय सवयुक्तं करोतु यत् ॥ ७८ ॥ इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे सावर्णि के मन्वंतरे देवी

माहात्म्ये दूतसंवादः पंचमोऽध्यायः ॥ ३१७ ॥ ऋषिरुवाच ॥ इत्याकर्षयिष्ये देव्याः सद्
तोमर्षपरितः ॥ समावष्ट समागम्ये देत्यराजाय विस्तरात् ॥ १ ॥ तस्य दूतस्य तद्वाक्यमा
कर्षा सुरादृततः ॥ सक्रोधः प्राह देत्यानामधिपं धूम्रलोचनं ॥ २ ॥ हे धूम्रलोचना
श्रुत्वं स्वसैन्यपरिवारितः ॥ तामानय वल्लोर्दुष्टां केशाकर्षणविह्वलाम् ॥ ३ ॥ तत्परित्राणा
दः कश्चिद्यदियोतिष्ठते परः ॥ सहंतव्यो मरो वापि यक्षो गंधर्व एव वा ॥ ४ ॥ ऋषिरुवाच ॥

स तेनातपसातः शीघ्रं सदैवो धूम्रलोवनः ॥ वृतः षष्ठा सहस्राणामसुराणां दुते ययौ ॥
५ ॥ सट्टुतां ततो देवीं तुहिनावलसंस्थितां ॥ जगादो वैः प्रयाहिंति मूलं शुभनिशुभ
योः ॥ ६ ॥ नयेत्प्रीत्याद्य भवती मद्भर्तारमुपैष्यति ॥ ततो धलान्नयाम्येष केशकर्षणा
विह्वला ॥ ७ ॥ देवुवाच ॥ दैत्येश्वरेण प्रहितो बलवान् बलसंवृतः ॥ बलान्नयसि मामे ॥ ८ ॥
वततः किंते करोम्यहं ॥ ९ ॥ ऋषिरुवाच ॥ इत्युक्तः सोभ्यधावतामसुरो धूम्रलोवनः ॥

हं कोरे नैव तं भस्मसाश्चकारां विकाततः ॥ १० ॥ अथ क्रुद्धं महासैन्यमसुराणां तथा
विका ॥ ववर्ष सायकैस्तौ द्रौस्तथा शक्तिपरश्वधैः ॥ ११ ॥ ततो धृतसठः कोपात्सत्वा
नादं सुभैरवं ॥ पपाता सुरसेनायां सिंहो देव्याः स्ववाहनैः ॥ १२ ॥ कौशिकं प्रहारेण दै
त्यानां स्तेनवापरां ॥ आक्रांता वाधरेणान्यान्सजघान महासुरान् ॥ १३ ॥ केषां वि
त्यातयामासनरैः कोष्ठा निवेशरी ॥ तथा तलप्रहारेण शिरां सिक्तवान् पृथक् ॥ १४ ॥

स

विहिन्नवाहुशिरसः कृतास्तेन तथापरे ॥ पप्रौव रुधिरं कोष्ठादनेषांधुतकेसरः ॥ १४ ॥

क्षेरोनतद्वलंसर्वक्षयं नीतं महात्मना ॥ तेन केसरिरादेव्या वाहनेनातिकोपिना ॥

३६

१५ ॥ श्रुत्वा तमसुरं देव्यानिहतं धूम्रलोचनं ॥ बलं वक्षयितं कृत्स्नं देवी केसरिराततः ॥

१६ ॥ उकोप दैत्याधिपतिः शुभः प्रस्फुरिताधरः ॥ आरापयामास वतौ वंडं मुंडौ म

३६

हासुरौ ॥ १७ ॥ हे वंड हे मुंड वलैर्बहुभिः परिवारितौ ॥ तत्र गच्छत गत्वा वसासमानीयतां

(शुभ उवाच ॥)

लघु ॥ १८ ॥ केशेषा रूष्य वध्वा वा यदि वः संशयो युधि ॥ तदा शेषा युधैः सर्वैरसुरैर्विनिहन्त्य

तां ॥ १९ ॥ तस्यां हतायां दुष्टायां सिंहेय विनिपातिते ॥ शीघ्रमागम्यतां वध्वा गृहीत्वा ताम

यां विक्रां ॥ २० ॥ इति श्रीमार्कंडेयपुराणे सावर्त्तिके मन्वंतरे देवी माहात्म्ये धूम्रलोच

नवधः षष्ठोऽध्यायः ॥ ३४१ ॥ ऋषिरुवाच ॥ आरापयामास वतौ दैत्याश्चंडमुंडपुरो नामाः ॥

यं तुरंगवलोपेता ययुरभ्युद्यता युधाः ॥ १ ॥ ददृशुस्ततो देवीमीषद्वासां व्यवस्थितां ॥

स सिंहस्योपरिशैलेच्छुं गेमहति कां वने ॥१॥ ते दृष्ट्वा तां समादातुमुद्यमं यत्कुरुद्यताः ॥ आ
रुष्टवापासिधरास्तथान्येतत्समीपगाः ॥३॥ ततः कोपं यकारो द्वैरेविकातानरीभ्यति ॥
३७ कोपेन यास्यावदनं मसीवरीमभ्रतदा ॥४॥ भ्रुकुटीकुटिला तस्याललाटफलका
दुतं ॥ कालीकरालवदनाविनिष्क्रांतासिपाशिनी ॥५॥ विवित्रखट्वांगधरा नरमाला ३७
विभूषणा ॥ द्वीपियर्मपरीधाना शुक्लमांसातिभैरवी ॥६॥ अतिविस्तारवदना जि

हललनभीषणा ॥ निमग्नारक्तनयनानादास्त्रितदिङ्मुख्या ॥७॥ सावेगेनाभिपत्तिता न्वा
तयेती महासुरान् ॥ सैन्येतत्र सुरारीणामभक्षयततद्वलं ॥८॥ पार्श्विग्राहं कुशग्रहयोध
घंटासमन्वितां ॥ समादायैव रक्तेन मुखे विक्षेपवारणान् ॥९॥ तथैव यो धंतुरजैरयं सा
रथिना सह ॥ निक्षिप्य वक्त्रे दशने श्वर्धयं त्यतिभैरवं ॥१०॥ रुक्मं जग्राह केशेषु ग्रीवायाम
यवापरं ॥ पादेनाक्रम्य वैवान्पमुरसान्पमोचयत् ॥११॥ तैर्मुक्तानिवशस्त्राणि महास्त्रा

स ॥ १२ ॥ तेषां सुरैः ॥ मुखेन जग्राह रूपादशनैर्मथितान्यपि ॥ १२ ॥ वलिनां तद्वलं सर्वमसु
राणां महात्मनां ॥ ममर्द्वाभक्षयश्चान्यानन्यांश्चाताडयत्तदा ॥ १३ ॥ असिना निहताः
३८ केचित्केचित्खट्वांगताडिताः ॥ जग्मुर्विनाशमसुरा देता अभिहतास्तथा ॥ १४ ॥ क्षरो
नतद्वलं सर्वमसुराणां निपातितं ॥ दृष्ट्वा यंदोभिर्दुःखतां कालीमतिभीषणं ॥ १५ ॥ ३८
शरवैर्षर्महाभीमैर्भीमाक्षीतां महासुरः ॥ द्वादशमासवैत्रैश्च मुंडक्षिप्तैः सहस्रशः ॥

१६ ॥ तानिवक्राण्यनेकानि विशमानानि तन्मुखं ॥ वभुर्यथा र्क्खिंवा निसुवहनिघ
नोदरं ॥ १७ ॥ ततो जहासातिरूपाभीमं भैरवनादिनी ॥ कालीकरालवक्रांतर्दुर्दर्शद
शनोज्ज्वला ॥ १८ ॥ उत्थाय यमहासिं देवीं बद्धमधावत ॥ गृहीत्वा वास्य केशेषु शिरस्ते
नासिना छिनत् ॥ १९ ॥ अथ मुंडोभ्यधावतां दृष्ट्वा यंदं निपातितं ॥ तमप्यपातयद्भूमौ
सांखड्गानिहतं रूपा ॥ २० ॥ हतशेषंततः सैन्यं दृष्ट्वा यंदं निपातितं ॥ मुंडं वसुमहावीर्यदिशो

स ॥ १५ ॥
३२
मिजेभयातुरं ॥ २१ ॥ शिरश्चंडस्य कालीयज्जहीत्वा मुंडं मेव च ॥ ग्राह्यं वंडा दहासमिज्जमभे
त्पवंडिकां ॥ २२ ॥ मया तवा त्रौपहृतौ वंडं मुंडौ महापद्म ॥ युद्धयसे स्वयं शुंभं बिशुंभं च
हनिष्यसि ॥ २३ ॥ ऋषिरुवाच ॥ तावानीतौ ततो दृष्ट्वा वंडं मुंडौ महासुरौ ॥ उवाच कालीक ३२
ल्यारणीललितं वंडिकावचः ॥ २४ ॥ यस्माच्चंडं यमुंडं वज्रहीत्वा त्वमुपागता ॥ यमुंडं तित
तोलोके द्याता देवि भविष्यसि ॥ २५ ॥ इति श्री मार्कंडेयपुराणे सावर्त्तिके मन्वन्तरे देवी

७
महात्म्ये वंडमुंडवधः सप्तमोऽध्यायः ॥ ३७२ ॥ ऋषिरुवाच ॥ वंडेव निहते दैत्ये मुंडेव निपा
तिते ॥ बहुलेषु यसेन्येषु क्षपितेषु सुरेश्वरः ॥ १ ॥ ततः कोपपराधीनः वेताः शुंभः प्रतापवा
न् ॥ उद्योगं सर्वसैन्यानां दैत्यानामादिदेश ह ॥ २ ॥ अथ सर्ववले दैत्याः षडशीतिरुदायु
धाः ॥ कंकुनां वतुराशीतिनिर्योतुस्ववलैर्वृताः ॥ ३ ॥ कोटिर्वाय्यो रिपं वाशदसुराणां कुला
निधे ॥ शतं कुलानि धूम्राणां निर्जडंतु ममाज्ञया ॥ ४ ॥ कालकादौ हृदा मोर्याः कालकेयास्तथा

स

सुराः ॥ उद्वाय सज्जानिर्यीतु आशया त्वरिता मम ॥ ५ ॥ इत्याशाप्या सुरपतिः शुभो भैरवशा
सनः ॥ निर्जुगाम महासैन्यः सहस्रैर्वहुभिर्वृतः ॥ ६ ॥ आयातं यंडिका दृष्ट्वा तस्मै न्यमति
भीषणं ॥ ज्यास्वनेः पूरयामास धरणी गगनांतरं ॥ ७ ॥ ततः सिंहो महानादमतीव ह
तवान्मृग ॥ घंटास्वनेन तं नादमं विकायोपवृंहयत् ॥ ८ ॥ धनुर्ज्योसिंहं घंटानां ना
दापरितुदिदुःसुखा ॥ निर्नादैर्भीषणैः कालोजिज्ञे विस्तारितान् ॥ ९ ॥ तन्निनादमु

सप्तमः

पञ्चतदैत्यसैन्यैश्चतुर्दिशं ॥ देवीसिंहस्तथा कलीसरोषैः परिवारिताः ॥ १० ॥ रुतस्मिन्नं
तेरेभूपविनाशाय सुरद्विषां ॥ भवायामरसिंहानां मतिवीर्यवलान्विताः ॥ ११ ॥ ब्रह्मे
शगुहविस्मृतां तथेन्द्रस्य वशक्तयः ॥ शरीरेभ्यो विनिष्कृम्य तद्वैष्णविकां ययुः ॥ १२ ॥
यस्य देवस्य यदुपयथा वाहनभूषणं ॥ तद्देवहितवृत्तिरसुरान्यो दुमाययौ ॥ १३ ॥
हंसयुक्तविमानाग्रसाक्षसूत्रकमंडलुः ॥ आयाता ब्रह्मणाः शक्तिर्वह्मणी सा विधीयते ॥

स

४१

१४ ॥ माहेश्वरी वृषारूढा त्रिशूलवरधारिणी ॥ महाहिवलया प्राप्ता वन्दरेखा विभूष
 रा ॥ १५ ॥ कौमारी शक्तिरहस्ता वमदूरवरवाहना ॥ यो दुमभ्या ययौ दैत्या नं विकारुह
 रूपिणी ॥ १६ ॥ तथैवैस्मवी शक्तिर्गुरुदोपरि संस्थिता ॥ शंखवक्रगदाशार्ङ्ग खड्गहस्ता
 भुपा ययौ ॥ १७ ॥ यत्तवाराहमतुलं रूपं या विभ्रतो हरेः ॥ शक्तिः सा प्या ययौ तत्र वाराही वि
 भ्रती तनुं ॥ १८ ॥ नारसिंही नृसिंहस्य विभ्रती सदृशं वपुः ॥ प्राप्ता तत्र सटाक्षेपक्षिप्तन

दत्र संस्थिताः ॥ १९ ॥ वज्रहस्ता तथैवैन्द्री गजराजोपरि स्थिता ॥ प्राप्ता सहस्रनयना य
 थाशक्रस्तथैव सा ॥ २० ॥ ततः परिवृतस्तामिरी शानो देवशक्तिभिः ॥ हन्यंतामसुराः शी
 घ्रे मम प्रीत्या हवंडिकां ॥ २१ ॥ ततो देवी शरीरा तु विनिष्क्रांता तिभीषणा ॥ वडिका शक्ति
 रत्पुत्रा शिवा शतनिनादिनी ॥ २२ ॥ सा या ह धूम्रजटिलमीशानमपराजिता ॥ दूतत्वं
 गच्छ भगवन्पार्श्वं शुभं निशुंभयोः ॥ २३ ॥ ब्रूहि शुंभं निशुंभं यदानवापतिगर्वितौ ॥

स येवान्येदानवास्तत्रयुद्धायसमुपस्थिताः ॥२४॥ त्रैलोक्यमिन्दोलभतां देवाः संतुहवि
र्भुजः ॥ ययंप्रयात्तपातलं यदि जीवितुमिच्छथ ॥२५॥ वलावलेपादयवे द्रवंतो युद्ध
कांसिनाः ॥ तदा गच्छतत्पुंस्तुमयि द्वाः पिशितेनवः ॥२६॥ यतो नियुक्तो दौत्येन त ४१
या देव्या शिवः स्वयं ॥ शिवदूती तिलोके स्मिन्नतः साख्यातिमागता ॥२७॥ ते पिश्रुत्वा
वयो देवाः सर्वाख्यातं महासुराः ॥ अमर्षा परिताजगुर्मयत्र कात्यायनी स्थिता ॥२८॥

ततः प्रथमं मेवाग्रे शरशक्तुष्टि वृष्टिभिः ॥ ववर्षु रूढतामर्षास्तां देवीममरायः ॥२९॥ सा यता न्वहि
तान्वासा न्शूलयक्रपरश्वधान् ॥ विद्धे दलीलयाध्यातधनुर्मुक्तैर्महेषुभिः ॥३०॥ तस्याग्रतस्त
या काली शूलपातविदारितान् ॥ खट्वांगपोथितां श्वारीन्कुर्वती वरतरा ॥३१॥ कर्म उ
लुजलाक्षेपहतवीर्या नृतौजसः ॥ ब्रह्मास्ती वा करोद्धूत्रन्येन येनास्मधावति ॥३२॥ मोहेश्व
रीभिश्चलेन तथा वक्रैरावैस्मवी ॥ दैत्याञ्जघान कौमारी तथा शक्त्या तिकोपना ॥३३॥ ऐं

लि

स

डीकुंशपातेन शतशो दैत्यदानवाः ॥ पेतुर्विदारिताः पृथ्वा रुधिरो घप्रवर्षिणः ॥ ३४ ॥
तु उपहारविधस्तादंष्ट्राग्रक्षतवक्षसः ॥ वराहमर्त्यान्यपतैश्चक्रेण विदारिताः ॥ ३५ ॥
नखैर्विदारितां श्यान्माभक्षयं तीमहासुरान् ॥ नारसिंहीयकाराजौ नादापूरीदिगंतरा ॥ ४३ ॥
४३ ॥ वंडाट्टहासैरसुराः शिवदूत्यामिदूषिताः ॥ पेतुः पृथिव्यां पतितां स्तौ श्रवदायसात
दा ॥ ३१ ॥ इति मातृगरांकुडं मर्दयंतं महासुरान् ॥ दृष्ट्वा भुपायैर्विविधैर्नेत्रैर्देवारिसेनिकाः

३८ ॥ पलायनपलान् दृष्ट्वा दैत्यान्मातृगरां हितान् ॥ यो दुमभ्या ययौ कुडोरक्तबीजो महा
सुरः ॥ ३९ ॥ रक्तविन्दुर्यदाभ्रमौ पतत्पस्पशरीरतः ॥ समुत्पतति मेदिन्यां तत्प्रपारात्ता
दासुरः ॥ ४० ॥ युयुधेसगदापारिण्डशक्त्या महासुरः ॥ ततश्चेन्दीस्ववज्जेणारक्तबीज
मताडयत् ॥ ४१ ॥ कुलिशेनाहतस्याशुबहुसुखावशोरित ॥ समुत्पत्युत्ततो योधास्तदू
पास्तत्पराक्रमाः ॥ ४२ ॥ यावंतः पतितास्तस्य शरीराडक्तविंदवः ॥ तावंतः पुरुषा जा

स तास्तदीर्यवलविक्रमाः ॥४३॥ तेषां पियुधुस्तत्र पुरुषारक्तसंभवाः ॥ समं मातृभिरसुग्रं
स्त्रपातातिभीषणं ॥४४॥ पुनश्च वज्रपातेन क्षतमस्य शिरो यदा ॥ ववाहरत्तं पुरुषास्ततो जा
४४ तासहस्रशः ॥४५॥ वैष्णवीसमरे वै न वज्रेणाभिजघान ह ॥ गदया ताडयामास हं श्रीतमसुरेश्व
रं ॥४६॥ वैष्णवीवक्रभिन्नस्पर्धिरस्त्रावसंभवेः ॥ सहस्रशो जगद्घाते तत्प्रमासौर्महासु ४४
रैः ॥४७॥ शक्त्या जघान कौमारी वाराही यतया सिना ॥ माहेश्वरी त्रिशूले नरक्तबीजं महा

सुरं ॥४८॥ सयापि गदया दैत्यसर्वास्वाहनतृयक् ॥ मातृः कोपसमाविष्टो रक्तबीजो महासु
रः ॥४९॥ तस्याहतस्य बहुधा शक्तिशूलादिभिर्भुवि ॥ पपात यो वै रक्तौ च स्तोत्रासं दूतशो
सुराः ॥५०॥ तैश्चासुरासृक्संभूतैरसुरैः सकलं जगत् ॥ व्याप्तमासीत्ततो देवा भयमाजगु
रुत्तमं ॥५१॥ तानिषस्मान्पुरा नृष्ट्वा वंडिका प्राह स त्वरा ॥ उवाच काली वामुडे विस्ती
र्णवदनं कुरु ॥५२॥ मरुस्त्रपातसंभूतान् रक्तविंदून् महासुरान् ॥ रक्तविंदोः प्रतीक्ष

या २

त ४५
४५
लोके राने न वेगिना ॥५३॥ भद्रं यंति वरररोत दुःस्मन्नात्महासुरान् ॥ स्वमेव दयं दे
त्यः क्षीणरक्ते भविष्यति ॥५४॥ भद्रमारास्तु यो ग्राह्यो त्पत्स्यंति वापरे ॥ इत्युक्तातां
ततो देवी शलेनाभिजघातं ॥५५॥ मुखेन काली जगद्देहं रक्तबीजं स्पृशो रीतं ॥ ततो सा
वाजघानाथ गदया तत्र वंडिकां ॥५६॥ नयास्पृशेदनां वक्त्रे गदापातो ल्यकामपि ॥ त
स्माहतस्पृशेत्सुबहुसुखावशो रीतं ॥५७॥ यतस्ततस्तद्वक्त्रे राया मुंडा संप्रतीद्वति ॥ ४५

मुखे समुद्रताये स्यारक्तपातान्महासुरान् ॥५८॥ तौ श्रवादाथ वा मुंडा पपौ तस्पृश
शो रीतं ॥ देवी शलेन वज्रेणावा रौरसिभिः ऋषिभिः ॥६०॥ जघान रक्तबीजं तं वा मु
ंडापीतशो रीतं ॥ सपपात महीपृष्ठे शस्त्रसंघसमाहतः ॥६१॥ नीरक्तश्च महीपाल
रक्तबीजो महासुरः ॥ ततस्ते हर्षमतुलं मवापुस्त्रिदशानप ॥६२॥ तेषां मातृगणो
जतो ननती सुदुदोद्धतः ॥६३॥ इति श्री मार्कंडेयपुराणे सावर्त्तिके मन्वंतरे देवी

स माहात्म्ये रक्तबीजवधः अष्टमोऽध्यायः ॥ ४३३ ॥ राजोवाच ॥ विचित्रमिदमाख्यातं भग
वन्भवतामस ॥ देव्याश्चरितमाहात्म्यं रक्तबीजवधाश्रितं ॥ १ ॥ भूयश्चेद्दाम्यहं श्रोतुं
४६ रक्तबीजे निपातिते ॥ वकारशुंभो यत्कर्म निशुंभश्चातिकोपनः ॥ २ ॥ ऋषिरुवाच ॥
वकारकोपमतुलं रक्तबीजे निपातिते ॥ शुंभासुरो निशुंभश्च हतेष्वन्येषु बाहवे ॥ ३ ॥ हन्य
मानं महासैन्यं विलोक्या मर्षमुदहन् ॥ अभ्यधावन्ति शुंभो यमुख्यया सुरसेनया ॥ ४ ॥ ४६

तस्याग्रतस्तथा पृष्ठे पार्श्वयोश्च महासुराः ॥ संदष्टौष्टुटाः कुडाहंतुं देवीमुपाययुः ॥ ५ ॥ आ
जगाम महावीर्यः शुंभोऽपि स्ववैलैर्वृतः ॥ निहंतुं वंडिकां कोपात्कृत्वा युद्धं तु मातृभिः ॥ ६ ॥
ततो युद्धमतीवासी देव्या शुंभनिशुंभयोः ॥ शरवर्षमतीवोऽग्रमेघयोरिव वर्षतोः ॥ ७ ॥ विद्धेद
तान्शरैस्तृणाभ्यां वंडिकास्त्यशोत्करैः ॥ ताडयामास वंजेषु शस्त्रौघैरसुरेश्वरैः ॥ ८ ॥ निशुंभो
निशितं खड्गं यस्मिन्वादाय सुप्रभं ॥ अताडयन् रज्जिसिंहं देव्या वारुणमुत्तमं ॥ ९ ॥ ताडि

15
स तेवाहने देवी सुरपेशासि मुत्तमं ॥ निशुंभस्पाशुविद्धेदवर्मवाप्ययं इव ॥ १० ॥ द्विजे
वर्मशिखे देवशक्तिं विद्धे पसो सुरः ॥ तामप्यस्य द्विधा वक्त्रे वक्त्रे रानि मुखगतां ॥ ११ ॥
कोपाध्यातो निशुंभो यस्सलं जग्राह दानवः ॥ आयांतं मुष्टिपातेन देवी तत्राप्यदूरीयत ४९
१२ ॥ आविध्या यगदांसोपि विद्धे पवंडिकां प्रति ॥ सापि देव्या त्रिशूलेन भिन्ना भस्मत्वमाग
ता ॥ १३ ॥ ततश्चरुहस्तं तमायांतं दैत्यपुंगवं ॥ आह तदेवी वारौघैरपातयत भूतले ॥ १४ ॥

७
तस्मिन्निपतिते भूमौ निशुंभे भीमविक्रमे ॥ भ्रातृव्यतीवसंक्रुद्धः प्रययौ हंतुं मं विकां ॥ १५ ॥ स
रथस्य स्तदात्पुत्रैर्होत परमायुधैः ॥ भुजैरष्टाभिरतुलै व्याप्या शेषं वभौ नभः ॥ १६ ॥ तमायां
तंसमालोको देवी शंखमवादयत् ॥ ज्वाशब्दं यापि धनुषश्च कारातीव दुःसहं ॥ १७ ॥ पुरया
मासककुभो निजघंटास्यनेन य ॥ समस्तो दैत्यसैन्यानां तेजो बधविधायिनं ॥ १८ ॥
ततः सिंहो महानो देव्याजिते भमहामदैः ॥ पुरयामास गगनं जातधैवदिशो दश ॥ १९ ॥

स तः ॥ कालीसमुत्पत्य गगनं द्वापताडयत् ॥ कराभ्यां तन्निनोदयत् ॥ स्त्रनास्तेतिरोहिताः
२० ॥ अट्टाट्टासमशिवं शिवद्वितीयकारह ॥ तैः शंखैरसुरास्त्रैः सुशुभं कोपं परं ययौ ॥ २१ ॥
४८ दुरात्मैस्तिष्ठतिष्ठेति व्याजहारं विकायदा ॥ तदा जयेत्यभिहितं देवैराकाशसंस्थितैः ॥
२२ ॥ शुभेनागत्य याशक्तिर्मुक्ताज्वालातिभीषणा ॥ आयांती वह्निकूटाभासानिरस्ताम
होल्कया ॥ २३ ॥ सिंहनादेन शुभस्य व्याप्तं लोकत्रयांतरं ॥ निर्घातनिस्थेनोद्योरो जीतवा

नवनोपते ॥ २४ ॥ शुभमुक्तौ च्छरादेवी शुभस्तत्प्रहितौ च्छराब् ॥ विद्धेदस्वसुरैरुग्रैः शतशो
यसहस्रशः ॥ २५ ॥ ततः सावंडिकाकुडाशलेनाभिजघानतं ॥ सतदाभिहतो भूमौ मूर्द्धितो
निपपातह ॥ २६ ॥ ततो निशुंभः संप्राप्ये तनामा तकार्मुकः ॥ आजघानशरैर्देवीं का
लीं केसरिरांतया ॥ २७ ॥ पुनश्च कृत्वा बाहूनामयुतं दनुजेश्वरः ॥ यक्रायुद्धेन दितिजस्तदा
दयामास वंडिकां ॥ २८ ॥ ततो भगवती कुडादुर्गदुर्गातिनामिना ॥ विद्धेदतानिव

स काशस्वशरैः सायकैश्चतान् ॥३२॥ ततो निशुंभो वेगेन गदामादाय तं ॥ अभ्यधावत वै
हंतुं दैत्यसेना समावृतः ॥३३॥ तस्यापतत रुबाशु गदां विद्धेद वंडिका ॥ खड्गेन शीतधारेण सवश
लं समाददे ॥३४॥ शूलहस्ततमायां तं निशुंभममरा दनं ॥ हृदिवि व्याध शूलेन वेगा विद्धे न वंडिका
३२ ॥ भिन्नस्य तस्य शूलेन हृदयान्निस्तुतोपरः ॥ महाबलो महावीर्यस्तिष्ठेति पुरुषो वदतः ॥ ३३
३४ ॥ तस्य तिष्ठा मतो देवी प्रहस्य च न वततः ॥ शिरश्चिद्धेद खड्गेन ततो सावपत दुवि ॥ ३४ ॥ ततः

सिंहश्च खांदो ग्रंदं घ्राक्षुसा शिरो धरात् ॥ असुरांस्तौ स्तथा काली शिवदूती तथा परात् ॥ ३५ ॥
कौमारी शक्तिनिर्मिताः केविने शुर्महसुराः ॥ ब्रह्मराणि मंत्रपूतेन तोयेनान्ये निराकृताः
३६ ॥ माहेश्वरी त्रिशूलेन भिन्ना ये तु स्तथा परे ॥ वाराही तुंडघातेन केवि ब्रूसी हिता भु
वि ॥ ३७ ॥ खंडं खंडं यत्रैरा वै समवादानवाकृताः ॥ वज्रैरा वै न्दीहस्ताग्रविमुक्तेन त
था परे ॥ ३८ ॥ केवि विद्धिने सुरसुरा केवि चष्टा महाहवात् ॥ भक्षित्वा च परे काली शिवदूती

स मृगाधिपैः ॥ ३२ ॥ इति श्रीमार्कंडेयपुराणे सावर्षिके मन्वन्तरे देवी माहात्म्ये निशुंभ
वधः नवमोऽध्यायः ॥ ४७२ ॥ ऋषिरुवाच ॥ निशुंभं निहतं दृष्ट्वा भ्रातरं प्रारासंमितं ॥
५० हन्यमानं वलं वै वशुंभः कुञ्जो ब्रवीद्वचः ॥ १ ॥ बलावलेपादुष्टे त्वं मादुर्गे गर्वमावह ॥ अ
न्यासो वलमाश्रित्य युद्धे सेवति मानिनि ॥ २ ॥ देव्युवाच ॥ एकैवाहं जगत्प्राद्वितीया
काममापरा ॥ पश्येतादुष्टमयेव विशंत्यो मद्विभक्तयः ॥ ३ ॥ ऋषिरुवाच ॥ ततस्तमस्ता

स्ता देव्यो ब्रह्मरूपि प्रमुखा लयं ॥ तस्या देव्यास्तनौ जग्मुरे कैवासी तदां विका ॥ ४ ॥ देव्यु
वाच ॥ अहं विभूत्या बहूभि रिरुहस्यै र्यदा स्थिता ॥ तत्संहतं मयै कैवलिष्ठा म्याजौ स्थि
रो भव ॥ ५ ॥ ऋषिरुवाच ॥ ततः प्रवृत्ते युद्धे देव्याः शुंभस्य योभयोः ॥ पश्यतां सर्व
देवानां मसुराणां वदारुणां ॥ ६ ॥ शरवर्षैः शितैः शस्त्रैः तथा स्त्रैश्चैव दारुरौः ॥ तयोर् यु
द्धमभूद्भूयः सर्वलोकभयंकरं ॥ ७ ॥ दिव्या न्यस्त्राणि शतशो मुमुक्षुर्देवान्यथाम्बिका ॥

स वभंजतानिदैत्येभ्यस्तत्पतीघातकर्तृभिः ॥८॥ मुक्तानितेन क. स्मृतिरिदिवानिपर
मिश्वरी ॥ वभंजलीलयैवोग्रं तंकारोच्चारणादिभिः ॥९॥ ततः शरशतैर्देवीमाह्लादय
तसोसुरः ॥ सापितकुपितादेवीधनुश्चिह्नैर्दसायकैः ॥१०॥ द्विन्नेधनुषिदैत्येभ्य
स्तथाशक्तिमयादे ॥ विह्वेददेवीयन्त्रेणातामप्यस्यकरेस्थितां ॥११॥ ततः खड्ग ४१
मुपादाय शतवड्गं भानुमत् ॥ अभ्यधावततोदेवीं दैत्यानामधिपेश्वरः ॥१२॥

तस्यापततस्वाशुखड्गं विह्वेदवण्डिका ॥ धनुर्मुक्तैः शितैर्वीरौश्चर्मिवाककरामले ॥१३॥
अश्वौश्चपातयामासरथंसारथिनासह ॥ हताश्वः सतदादैत्यः द्विन्नेधन्वाविसारयिषा ॥१४॥
जग्राहमुद्गरं चोरं मेविकानिधनोद्यतः ॥ विह्वेदापततस्तस्यमुद्गरं निशितैः शरैः ॥१५॥
तथापिसोभ्यधावतांमुष्टिमुद्यम्यवेगवान् ॥ समुष्टिपातयामास हृदयेदैत्यपुंजवः ॥१६॥
देव्यास्तंवापिसादेवीतलेनोरस्य ताडयत् ॥ तत्प्रहारमिरतो निपपातमहीतले ॥१७॥

स सदैत्यराजः सहसा पुनरेव तथोत्थितः ॥ उत्पत्य य प्रगृह्यो वै देवीं जगन्मास्थितः ॥ १८ ॥
तत्रापि सानिराधारा युयुधेतेन वंडिका ॥ नियुद्धं खेतदो दैत्यश्चंडिका य परस्परं ॥ १९ ॥ व
५१ क्रतुः प्रथमं युद्धं मुनिविस्मयकारकं ॥ ततो नियुद्धं सुविरं कृत्वा तेनां विकासह ॥ २० ॥ उ ५२
त्याश्च भ्रामयामास विक्षेपधरणी तले ॥ ससिन्धो धरणी प्राप्य मुष्टिमुद्यम्य वेगवान् ॥
२१ ॥ अभ्यधावत दुष्टात्मा वंडिकानि धने कृत्वा ॥ तमायां तंततो देवी सर्वदैत्यजनेश्वर ॥

२२ ॥ जगत्पातया मास भित्वा शूलेन वक्षसि ॥ सगता सुः पपातो व्यो देवी शूलाग्रविक्षतः ॥
२३ ॥ बालयन्त्रकलां पृथ्वी सा विद्मो दीपां सपर्वतां ॥ ततः प्रसन्नमखिलं हते तस्मिन् दुरात्म
नि ॥ २४ ॥ जगत्स्वास्थ्यं मती वापनिर्मलं वाऽभवन्तमः ॥ उत्पन्नमेघाः सोल्का ये प्रागा
संस्तेशमं ययुः ॥ २५ ॥ सरितो मार्गं वाहिन्यस्तदा शुंभे निपातिते ॥ ततो देवगणाः सर्वे
हर्षनिर्भरमानसाः ॥ बभूवुर्निहतं तस्मिन् गंधर्वीललितं तनुः ॥ अबादयैस्तथैवान्ये

ननु तु श्चास रोगराः ॥ २७ ॥ ववुः सुखास्तथा वाताः सुप्रभे भूदिवाकरः ॥ जज्वलुश्चा
ग्रयः शांताः शांतदिग्जनितस्वनाः ॥ २८ ॥ इति श्री मार्कंडेयपुराणे सावर्त्तिके मन्वन्तरे
५३ देवीमाहात्म्ये शुंभवधः दशमोऽध्यायः ॥ ५०० ॥ ऋषिरुवाच ॥ देव्या हते तत्र महासुरेन्द्रे ५३
सेन्धाः सुरावह्निपुरोगमास्तां ॥ कात्यायनीं तुष्टुवुरिष्टलाभादिकाशिवक्राव्रविकाशिताशाः
१ ॥ देवा उवाच ॥ देवि प्रपन्नार्तिहरे प्रसीद प्रसीद मातर्जगतो रिविलस्य ॥ प्रसीद विश्वेश्वर

रिपाहि विश्वं त्वमीश्वरी देवि वरावरस्य ॥ १ ॥ आधारभूता जगतस्त्वमेकामहीस्वरूपेण
यतः स्थितासि ॥ अपां स्वरूपस्थिता त्वयैतदाप्ता यते हस्तमलं च वीर्यं ॥ ३ ॥ त्वं वै
सर्वशक्तिरनंतवीर्या विश्वस्य वीजं परमासि माया ॥ संमोहितं देवि समस्तमेतत्वं वै
प्रसन्ना भुवि मुक्तिहेतुः ॥ ४ ॥ विद्या समस्तास्तव देवि भेदास्त्रियः समस्ताः सकलं जग
त्र ॥ त्वयै कया हरितमं वयैतत्कास्तुतिस्तव्य परायरोक्तिः ॥ ५ ॥ सर्वभूता यदा देवी स्व

स

र्जमुक्तिप्रदायिनी ॥ त्वं स्तुता स्तुतयेका वा भवंतु परमोत्तमः ॥ ६ ॥ सर्वस्पन्दिरूपे
 राजनस्य हृदिसंस्थिते ॥ स्वर्गपवर्गदेदेविनारायणिनमोस्तुते ॥ ७ ॥ कलाकाष्ठादिरू
 पेरापरिरामप्रदायिनि ॥ विश्वस्योपरितौ शक्तेनारायणिनमोस्तुते ॥ ८ ॥ सर्वमंगल
 मांगल्ये शिवे सर्वार्थसाधके ॥ शररोपत्र्यं वके गौरिनारायणिनमोस्तुते ॥ ९ ॥ सृष्टि
 स्थिति विनाशानां शक्तिभूते सनातनि ॥ गुराश्रये गुरामये नारायणिनमोस्तुते

१० ॥ शरणागतदीनार्तपरित्राणपरायणो ॥ सर्वस्वार्तिहरेदेविनारायणिनमोस्तुते ॥
 ११ ॥ हंसयुक्तविमानस्थे ब्रह्मणिरूपधारिणि ॥ कौशंभः हरिकेदेविनारायणिनमो
 स्तुते ॥ १२ ॥ त्रिशूलवन्दाहिधरे महावृषभवाहिनि ॥ मोहेश्वरीस्वरूपेरा नारायणिन
 मोस्तुते ॥ १३ ॥ मयूरकुक्कुटवृते महाशक्तिधरे नद्ये ॥ कौमारीरूपसंस्थाने नारायणि
 नमोस्तुते ॥ १४ ॥ शंखचक्रगदाशर्ङ्गगृहीतपरमायुधे ॥ प्रदीदवै सवीरूपे नारायणि

स

नमोस्तुते ॥१५॥ गृहीतोऽग्रमहायज्ञे दंष्ट्रोऽदृतवसुंधरे ॥ वरारूपिणि शिवे नारायणि
 नमोस्तुते ॥१६॥ नृसिंहरूपेणोऽग्रेण हंतुं दैत्यान्कृतोद्यमे ॥ त्रैलोक्यजारासहितेना
 रायणि नमोस्तुते ॥१७॥ किरीटिनि महावज्रे सहस्रनयनोज्वले ॥ वृत्रघाताहरे वै
 दि नारायणि नमोस्तुते ॥१८॥ शिवदूतीस्वरूपेण हंतुं दैत्यमहाबले ॥ घोररूपे महा
 रावे नारायणि नमोस्तुते ॥१९॥ दंष्ट्राकरालवदने शिरोमालाविभूषणे ॥ यामुंडे

मुंडमयने नारायणि नमोस्तुते ॥२०॥ लक्ष्मिलजे महाविद्येश्वरेऽपुष्टिस्थधेध्रुवे ॥ महारा
 त्रिमहामाये नारायणि नमोस्तुते ॥२१॥ मेधे सरस्वतिवरे भूतिवाभ्रवितामसि ॥ निय
 ते त्वं प्रसीदेशे नारायणि नमोस्तुते ॥२२॥ सर्वतः पाणिपादांते सर्वतोऽक्षि शिरोमुखे ॥
 सर्वतः श्रवणधारा नारायणि नमोस्तुते ॥२३॥ सर्वस्वरूपे सर्वशे सर्वशक्ति समन्विते ॥
 भयेभ्यः स्त्राहि नो देवि दुर्गे देवि नमोस्तुते ॥२४॥ स्तुते वदतं सौम्यं लोवनत्रयभूषितं ॥

स

पातुनः सर्वभीतिभ्यः कात्यायनितमोस्तुते ॥२५॥ ज्वालाकरालमत्युग्रमशेषासुर
 सदनं ॥ त्रिशूलपातुनोभीतेर्भड्कालिनमोस्तुते ॥२६॥ हिनस्तिदैत्यतेजांसिस्वनेनाप
 र्थयाजगत् ॥ साघंटापातुनोदेविपापेभ्योनः सुतानिव ॥२७॥ असुरासृज्वसापं
 कवर्चितस्तेकरोज्वलः शुभायखड्गोभवतु वंडिके त्वानतावयं ॥२८॥ रोगानशेषानप
 हंति तुष्टास्तु कृतामांसकलानभीष्टान् ॥ त्वामाश्रितानां न विपन्नराणां त्वामाश्रिता

त्याश्रयतां प्रयांति ॥२९॥ सततं तं यत्कदनं त्वया यधर्मदिपां देवि महासुराणां ॥ रूपे
 रनेकैर्वहधात्मसूतिं कृत्वा विकेतस्रकरोति कान्या ॥३०॥ विद्यासुशस्त्रिषु विवेक
 दीपेषा येषु वाक्येषु कात्वदन्या ॥ ममत्वगर्तेति महान्धकोरे विभ्रामयस्येत
 दतीव विश्वं ॥३१॥ रक्षांसि यत्रोग्रविषाश्वना गायत्रारयोदस्युवलानियत्र ॥ दावा
 नलो यत्र तथा हि मध्ये तत्र स्थिता त्वं परिपासि विश्वं ॥३२॥ विश्वेश्वरित्वं परिपा

स सिविश्वविश्वात्मिकाधारयसीतिविश्वं ॥ विश्वेशवंद्याभवतीमवतिविश्वाश्रयायेत्वयिभ
क्तिनम्राः ॥ ३३ ॥ देविप्रसीदपरिपालयनोरिभीतेर्नित्यं यथासुरवधादधुनैवसद्यः ॥

५१ पापानिसर्वजगतां प्रशमनयाशुउत्पातपाकजनितांश्चमहोपसर्जान् ॥ ३४ ॥ प्रणता
नां प्रसीदस्व देवि विश्वार्तिहारिणि ॥ त्रैलोक्यवासिनामीडे लोकानां वरदा भव ॥ ३५ ॥ ५१

देवुवाय ॥ वरदा हे सुरगरावरं यन्मनसेष्य ॥ तं वरुणं प्रयच्छामि जगतामुपका

रु

रकं ॥ ३६ ॥ देवा उचुः ॥ सर्ववाधाप्रशमनं त्रैलोक्यस्परिविलेश्वरि ॥ खमेतत्त्वया कार्यमस्म
द्देरिविनाशनं ॥ ३७ ॥ देवुवाय ॥ वैवस्वते त्वां रे प्राप्ते अष्टाविंशतिमेयुगे ॥ शुभो निशुभश्चै
वान्मातुस्यस्ते महासुरौ ॥ ३८ ॥ नंदगोपकुले जाता यशोदा गर्भसंभवा ॥ ततस्तौ ना
शयिष्यामि विंध्याय लनिवासिनी ॥ ३९ ॥ पुनरप्यतिरौडेरारूपेण पृथिवीतले ॥ अव
तीर्य हनिष्यामि वै प्रवित्तान् महासुरान् ॥ ४० ॥ भक्षयंत्याश्च तानुग्रान् चैव वित्तान् महासुरान् ॥

स रक्तादन्ताभविष्यति दाडिमीकुसुमोपमाः ॥४१॥ ततो मां देवताः स्वर्गमर्त्यलोके यमानवाः ॥
स्तुवंतो व्याहरिष्यंतिसततं रक्तदंतिको ॥४२॥ भूयश्च शतवार्षिक्यामना वृष्ट्या मनंभसि ॥
५८ मुनिभिः संस्तुता भूमौ संभविष्याम्ययोनिजा ॥४३॥ ततः शतेनने त्राणां निरीक्षिष्यामि य
मुनीन् ॥ कीर्तयिष्यंति मनुजाः शताक्षीति वमांततः ॥४४॥ ततो ह मखिलं लोकमा ५८
त्मेदेहसमुद्भवैः ॥ भरिष्यामि सुराः शाकैरावष्टेः प्राणाधारकैः ॥४५॥ शाकं भरीति विख्या

ति तदा यास्यामहं भुवि ॥ तत्रैव यवधिष्यामि दुर्गमाख्यं महासुरं ॥४६॥ दुर्गा देवी
ति विख्यातं तन्मे नाम भविष्यति ॥ पुनश्चाहं यदा भीमं रूपं हत्वा हिमावले ॥४७॥
रक्षांसि भक्षयिष्यामि मुनीनां त्राणाकारणार् ॥ तदा मां मुनयः सर्वे स्तोष्यंत्या नम्र
मूर्तयः ॥४८॥ भीमा देवीति विख्यातं तन्मे नाम भविष्यति ॥ यदा रुराख्यं स्त्रैलोक्यं
महाबाधं करिष्यति ॥४९॥ तदाहं भ्रामरं रूपं हत्वा संख्येयषट्पदं ॥ त्रैलोक्यं स्पृहि

स

तार्थीयवधिष्यामिमहासुरं ॥५०॥ भ्रामरीतिवमंलोकास्तदास्तोष्यन्ति सर्वतः ॥
 इत्थं यदा यदा बाधा दानवोत्था भविष्यति ॥५१॥ तदा तदा वतीर्या हं करिष्याम्यरिं स
 हयं ॥ ॥ इति श्री मार्कंडेयपुराणे सावर्त्तिके मन्वरे देवी माहात्म्ये नारायणी स्तुतिः
 एकादशोऽध्यायः ॥५५२॥ देवुवाच ॥ रमिस्तवैश्वमं नित्यं स्तोष्यते यः समाहितः ॥
 तस्मा हं सकलां बाधां शमयिष्याम्यसंशयं ॥१॥ मधुकैटभनाशं वमहिषा सुरघातनं ॥

कीर्त्तयिष्यन्ति ये तद्द्वधं शुभनिशुं भयोः ॥२॥ अष्टम्यां यवतु ईश्यां नवम्यां वैक्ये तसः ॥
 श्रोत्रं त्रिवैवये भक्त्या मम माहात्म्यमुत्तमं ॥३॥ न तेषां दुष्टं किं विदुषु तोत्या न वा
 पदः ॥ भविष्यति न दारिद्र्यं न वैवेष्टवियोजनं ॥४॥ शत्रुतो न भयं तेषां दस्युतो वा न राजतः ॥
 न शस्त्रानलतो यौघात्कदापि संभविष्यति ॥५॥ तस्मान्ममैतन्माहात्म्यं पठितव्यं समाहि
 तैः ॥ श्रोतव्यं यदा भक्त्या परं स्वस्त्ययनं महत् ॥६॥ उपसर्गानशेषांस्तु महामारी समुद्र

स

६०

वान् ॥ तथा त्रिविध मुत्पातं माहात्म्यं शमयेन्मम ॥ ७ ॥ यत्रैतत्पद्यते सम्यङ् विना यत्न
 नेमम ॥ सदान्तदिमोक्षमिसान्निध्यं तत्र मे स्थितं ॥ ८ ॥ वलिप्रदाने पूजाया मग्नि
 कार्ये महोत्सवे ॥ सर्वं मे तच्चरितं मुखायैव श्राव्यमेव ॥ ९ ॥ जानता जानता वापि व
 लिं पूजां तथा कृतं ॥ प्रतीक्षिष्याम्यहं श्रीत्या वह्निहोमं तथा कृतं ॥ १० ॥ शरत्काले महा
 पूजा क्रियते यावत्वार्षिकी ॥ तस्यां मे तन्माहात्म्यं श्रुत्वा भक्तिः समन्वितः ॥ ११ ॥ सर्व

बाधाविनिर्मुक्तौ धनधान्यसुतान्वितः ॥ मनुष्यो मत्प्रसादेन भविष्यति न संशयः ॥ १२ ॥
 श्रुत्वा मे तन्माहात्म्यं तथा बोधयः शुभाः ॥ पराक्रमं वयुदेषु जायते निर्भयः पुमान् ॥
 १३ ॥ रिपवः संहयं यांति कल्पासां वोपपद्यते ॥ नन्दते यकुलं पुंसामाहात्म्यं मम श्रवणं
 १४ ॥ शान्तिकर्मणि सर्वत्र तथा दुःस्वप्नदर्शने ॥ ग्रहपीडासु वोग्रासु माहात्म्यं श्रुत्वा
 यान्मम ॥ १५ ॥ उपसर्गः शमं यांति ग्रहपीडाश्च दारुणाः ॥ दुःस्वप्नं च न भिद्विष्टं सुखं

स

मुपजायते ॥१६॥ बालाग्रहाभिभूतानां बालानां शान्तिकारकं ॥ संघातभेदे वनराणां मैत्री
 करणमुत्तमं ॥१७॥ दुर्वृत्तानामशेषाणां बलहानिकरं परं ॥ रक्षोभूतपीशाचानां पठना
 देवनाशनं ॥१८॥ सर्वममैतन्माहात्म्यं मम संनिधिकारकं ॥ पशुपुष्पाद्यैश्च गंधर्वा
 पेक्ष्योत्तमैः ॥१९॥ विप्राणां भोजने होमपेक्षणीयैरहर्निशं ॥ अन्यैश्च विविधैर्भोगैः
 पदानैर्वत्सरेण वा ॥२०॥ प्रीतिर्मे क्रियते सास्मिन्सह दुश्चरितेषु ते ॥ श्रुतं हरति पापा

नित्यारोग्यं प्रयच्छति ॥२१॥ रक्षां करोति भूतेभ्यो जन्मनां कीर्तनं मम ॥ युद्धेषु चरितं य
 न्मे दुष्टदैत्यनिवहणं ॥२२॥ तस्मिन्नुते वैरिहृतं भयं पुंसां न जायते ॥ युष्माभिः स्तुतयो
 याश्च याश्च त्रसर्षिभिः कृताः ॥२३॥ अस्मन्मायकृता ताश्च प्रयच्छति शुभां मतिं ॥ अरसेपप्रांतरे
 वापि शवाग्निपरिवारितः ॥२४॥ दस्युभिर्विहृतः शस्त्रेण हीतो वापि शत्रुभिः ॥ सिंहवाघानुया
 तो वा वने वा वनहस्तितिः ॥२५॥ राक्षकुक्षेन वा रक्षोवधो बंधगतोऽपि वा ॥ आघूर्णितो वा वा

तेन स्थितः पोते महा सीवे ॥ २६ ॥ पतत्सु वापि शस्त्रेषु संग्रामे भृशदारुणो ॥ सर्वबाधासु घो
रासु वेदनाभ्यर्द्धितोऽपि वा ॥ २७ ॥ स्मरन्ममैतच्चरितं नरो मुयेत संकटात् ॥ मम प्रभावात्सिं
घाद्या दस्यवो वैरिणस्तथा ॥ २८ ॥ दूरादेव पलायंते स्मरतश्चरितं मम ॥ ऋषिरुवाच ॥ इत्युक्त्वा
सा तदा देवी वंडिका वंड विक्रमा ॥ २९ ॥ पश्यतामेव देवानां तत्रैवान्तरधीयत ॥ तेषां देवानां
रातेकाः स्वाधिकारा न्यथा पुरा ॥ ३० ॥ यज्ञभागभुजः सर्ववक्रुर्विनिहतारयः ॥ दैत्याश्च दे

व्यानिहतेशुंभे देवरिपौ युधि ॥ ३१ ॥ जगद्विध्वंसकेतस्मिन्महोये तुलविक्रमे ॥ निशुंभेव
महावीर्यशेषाः पातालमाययुः ॥ ३२ ॥ एवं भगवती देवी सानि त्वापि पुनः पुनः ॥ संभ्रम्य
कुरुते भूय जगतः परिपालनं ॥ ३३ ॥ तथैतन्मोह्यते विश्वं सैव विश्वं प्रसूयते ॥ सा या विताय
विस्तानं तुष्टा ऋद्धिं प्रयच्छति ॥ ३४ ॥ व्याघ्रं तथैतत्सकलं ब्रह्माण्डं मनुजेश्वर ॥ महाकात्या महा
काले महामारी स्वरूपया ॥ ३५ ॥ सैव काले महामारी सैव सृष्टिर्भवत्यजा ॥ स्थितिं करोति भूता

15
स नां सैव काले सनातनी ॥ ३६ ॥ भवकाले नृणां सैव लक्ष्मीर्वृद्धिप्रदा गृहे ॥ सैवा भवतया
लक्ष्मीर्विनाशायोपजायते ॥ ३७ ॥ स्तुता संपूजिता पुष्पैर्धूपगंधादिभिस्तथा ॥ ददाति वि
हृदं पुत्रांश्च मतिं धर्मे तथा शुभां ॥ ३८ ॥ इति श्री मार्कंडेय पुराणे सावर्त्मिके मन्वन्तरे देवी
माहात्म्ये देवी प्रभाव कथनं द्वादशोऽध्यायः ॥ ५२ ॥ ऋषिरुवाच ॥ एतत्ते कथितं भूय
देवी माहात्म्यमुत्तमं ॥ एवं प्रभावासा देवी यदेदं धार्यते जगत् ॥ १ ॥ विद्या तथैव ह्युते

भगवद्विष्णुमायया ॥ तथा त्वेमेष्टवैस्यश्च तथैवान्ये विवेकिनः ॥ २ ॥ मोह्यन्ते मोहिताश्चै
व मोहमेष्यन्ति वापरे ॥ तामुपैहि महाराज शरणां परमेश्वरि ॥ ३ ॥ आराधिता सैव नृणां
भोगस्वर्गोपवर्गदा ॥ मार्कंडेय उवाच ॥ इति तत्प्रवचः श्रुत्वा सुरयः सनराधिपः ॥
प्रणिपत्य महाभाग तमृषिं शंसितव्रतं ॥ ४ ॥ निर्विशोति ममत्वेन राज्याग्रहरणो नय ॥
जगाम सद्यस्तपसे सयैवैशो महा मुने ॥ ५ ॥ संदर्शनात्पुनर्वायानदी पुलिन संस्थितः

स

सववैश्यस्तपस्तेपेदेवीसूक्तंपरंजपन् ॥७॥ तौतस्मिंपुलिनेदेव्याःकृत्वास्तुमिहीम
यीं ॥ अर्हंयक्रतुस्तस्याःपुष्पधूपान्नितर्पणैः ॥ निराहारोयतात्मानोतन्मजस्वो
समाहितौ ॥ ददतुस्तौवलिनैवैवनिजगात्रासुगुह्यतं ॥२॥ एवंसमाराधयतोस्त्रिभि
र्बर्षैर्यतात्मनोः ॥ परितुष्टाजगद्वात्रीप्रत्यक्षं प्राहवंडिका ॥१०॥ देवुवाव ॥ यत्प्रा
र्थितेत्वयाभूत्त्वयावकुलनंदन ॥ मत्तस्तत्प्राप्यतां सर्वंपरितुष्टाददामितत् ॥

२४

२५